

Egy hét a világgazdaságban

Új év — régi gondok

Az óév utolsó és az új esztendő első napjaiban a világgazdaságot általában a „szélcsend” jellemzi. Csak ritkán történik figyelemre méltó esemény. Így van ez most is, 1981—82 fordulóján. A gazdasági szempontból viszonylag eseménytelen napok azonban jó lehetőséget adnak a nemzetközi gazdasági szervezeteknek és a vezető bankoknak, valamint a piacutató intézeteknek az éves mérlegek megvonására, az új évre vonatkozó előrebecslések elkészítésére. Az elmúlt napokban több tekintélyes intézmény hozta nyilvánosságra 1982-re vonatkozó gazdasági jóslatát, amelyek alaphangja meglehetősen borús.

Az új év nagy részére a fejlett tőkés országokban továbbra is a recesszió jellemző. A gazdasági növekedés ugyan magasabb lesz, mint 1981-ben, de ez még mindig csak az 1980. évi szint elérését jelentheti. A 24 legfejlettebb tőkés államot 24 ország gazdasági szervezet, az OECD 1,5—2 százalékos növekedést jósol tagállamai számára. Ezen belül az USA gazdasága várhatóan 1 százalékos hanyatlásról ad majd számot, a japán GNP viszont 5, az NSZK burtól társadalmi terméke pedig 2 százalékkal emelkedik 1982-ben. Nem kevés gondot okoz majd az amerikai gazdaság gyengülése, hiszen ezt megérzi majd az egész tőkés világgazdaság. A reagani gazdaságpolitika ez idáig nem hozott lényeges eredményeket, s optimista nézetek szerint az óceán túlsó partján csak az esztendő második felében van kilátás némi fellendülésre.

Fellendülésre várva

A fejlett tőkés országok gazdaságpolitikájában továbbra is az infláció elleni harc foglalja el a központi helyet. Az előrejelzések szerint az 1981-es 13,7 százalékról 1982-ben 12,3 százalékra mérséklődik a pénzromlás. Vagyis összességében még mindig két-számjegyű marad. Az infláció megfékezésére irányuló gazdaságpolitika viszont erőteljesen késlelteti a várva várt fellendülést. Ennek jegyében továbbra sem lehet számítani a magán- és a közületi fogyasztás bővülésére, vagyis keresleti oldalról nem kap lényeges támogatást a fellendülés szunnyadó tüze.

Az 1982-re szóló előrejelzések nem sok jót ígérnek a dolgozóknak, mert a munkahelyek továbbra sincsenek biztonságban. Az új évben a munkanélküliek száma a fejlett tőkés országokban elérheti majd a 30 milliót, s 1983-ra újabb negatív rekordot várnak. Úgy tűnik tehát, hogy az új esztendő nem sokban tér majd el az óévtől. Nehéz megítélni, hogy valóban bekövetkezik-e a második felében a fellendülés, hiszen egy évvel korábban ugyanezt ígérték a „varázsgömbök” 1981 második felére. Az „eredmény”: egy újabb recessziós hullám...

A sok kedvezőtlen jóslat mellett azért eredményekre is lehet számítani. Az OECD-tagországok összevont fizetési mérlege 1982-ben mintegy 20 milliárd dollár hiányt mutat majd, viszont 1981-ben a deficit meghaladta a 42 milliárdot. A csökkenés oka között érdemes megemlíteni a lanyha gazdasági tevékenységet (a nemzetgazdaságok importjának növekedési üteme csökken),

valamint az olajkereslet és az olajbehozatal visszaesését. Az OPEC által 1982 végéig stabilnak ígért olajár némi fellélegzést enged az olajimportőr államoknak. Az előrejelzések természetesen átlagszámokat tartalmaznak, ezek „szóródása” országonként meglehetősen eltérő. Mindent összevetve, 1982-ben a japán és a francia gazdaság fejlődik majd a legdinamikusabban, Nagy-Britannia, Olaszország pedig továbbra is Európa „beteg embere” marad.

A fejlődő országok gazdasági növekedése ugyan átlagban meghaladja majd a fejlett tőkéséket, de itt is igen nagyok maradnak a különbségek. A nyersanyagok árának viszonylagos stabilitása miatt exportbevételeik növekedésére nem számíthatnak, az olajszámla pedig továbbra is súlyos terhet jelent számukra. Az olajjal nem rendelkező fejlődő országok fizetési mérleghiánya az új évben 68 milliárd dollár körül alakul majd, s már az is eredménynek számít, hogy megállt a deficit növekedése az előző évekhez képest. (Jelentősen csökken 1982-ben az OPEC-államok fizetési mérlegtöbblete: becslések szerint 25 milliárd dollárral lesz kevesebb mint tavaly, s nem haladja meg az 52 milliárd dollárt.) Dollártízmilliárdokkal emelkedik az olajjal nem rendelkező fejlődők adóssága, amely ez év végén már elérte az 500 milliárd dollárt.

A szocialista országok gazdaságát 1982-ben szerényebb növekedési ütem jellemzi. A „lassítás” szakaszában kell megoldani néhány problémát, amelyek közül a legfontosabb az egységsúlyi helyzet helyreállítása, valamint az elért életszínvonal megőrzése. Tovább folytatódik a termelési szerkezet átalakítása, a hatékonyság növelése, a szelektív iparfejlesztés, egyezőval az illeszkedés a megváltozott világgazdasági körülményekhez. A KGST-országok többségében kiemelt feladat az élelmiszer-ellátás javítása, valamint a kivitel növelése. A beruházásokat 1982-ben is a visszafogottság jellemzi majd, az energiaszektorban pedig továbbra is a takarékosság és az ésszerű felhasználás a fő cél. A szocialista népgazdaságok nagy erőfeszítéseket tesznek a külkereskedelmi mérlegek javítására, valamint az adósságállomány növekedésének a megállítására.

Csak irányzatok

Az előrejelzések szerint a fűtőanyagok, valamint az ipari nyersanyagok ára nyomott marad, ár-emelkedésre csak az infláció arányában lehet számítani. Nehéz kiszámítani a mezőgazdasági cikkek árának alakulását, hiszen ezt jelentősen befolyásolhatja a termésmennyiség és minősége, valamint a kereslet alakulása. Természetesen egyelőre nem várható gazdasági vagy politikai esemény felboríthatja a nyersanyagipari előrejelzéseket. Ugyanez vonatkozik a tőkés valuták várható helyzetére, valamint az arany árának alakulására. A jelenlegi „állás” szerint 1982-ben nem várható nagyobb megrázkódtatás a nemzetközi pénzügyi világban, s nem változik túlzottan az arany ára sem.

Gonda György—
Szentgáli Péter

Megéri? Nem éri meg?

Borpárba

Jól exportálható, mégsem nő a termelés — Furcsa ellentmondás

Megéri? Nem éri meg? Sokarcú a borban rejlő igazság. Kérdés: milyen érdekkörhöz tartozik az, aki képviseli. A szőlőről és a borról mind több szó esik az utóbbi időben, s ezek a szavak gyakorta nem csengenek egybe. Egymásra mutatnak az érdekeltek, a vitába időnként diszsonáns hangok vegyülnek.

Hárman ülünk az irodában. Két versengő vállalat vezetője és a riportert. A két vezető között súlyos érdekellentét feszül. Szőke Sándor, a kiskörösi székhelyű Szakszövetkezetek Borászati Közös Vállalata — a BORKÖV — igazgatója, Nagy Lajos pedig a Közép-magyarországi Pincegazdaság igazgatóhelyettese. Ugyanabból a szőlőből préselik a bort. A szőlő idén kevés. S így van ez évek óta. Még a jó termésű években is alig terem több, mint amennyi a hazai fogyasztást fedezi, pedig jókora az exportunk. De mikor van jó termésű év? Állandó a szőlőhiány. Kettőjük vitájának — úgy tetszik — ez a forrása. Megoldás egyelőre nincs. Vagy talán mégis? Hallgassuk őket!

SZŐKE SÁNDOR: Egy ezer-nyolcszáz éves végéről való gazdasájszűzességben olvastam: az a szőlősgazda, aki nem magának dolgozza föl a termést, az másnak kapja. Azt hiszem, ma is érvényes a mondat.

NAGY LAJOS: Szimpatikus gondolat. De nem értem a számdékod. Miért ezzel indítod a beszélgetést?

Átlaghozamok

Sz. S.: A szőlő 54 százaléka a szövetkezetekben terem. De ezek a szövetkezetek csak a termék 25 százalékát tudják feldolgozni. S azért sanyarú ez a helyzet, mert a szőlőtermelés jövedelméből nem futja a költséges új telepítésekre. Pedig kellene, mert kevés az országban a szőlő. Nagyon ütemben akkor tudnánk fejleszteni a termelést, ha magunk dolgoznánk fel a termést, ha magunk adnánk el. Ennek együttes jövedelméből talán már futná a telepítésekre.

N. L.: Ez így már nem igaz. Maga a szőlő nagyobb jövedelmet ad, mint a feldolgozás. Van olyan tagszövetkezet a BORKÖV-nél, ahol egy mázsa szőlőnek a tiszta áyeresége 237 forint volt tavaly. Ha ugyanezt a kommersz minőségű szőlőt feldolgozzuk, úgy a mi jövedelmünk mázsánként csak 90 forint.

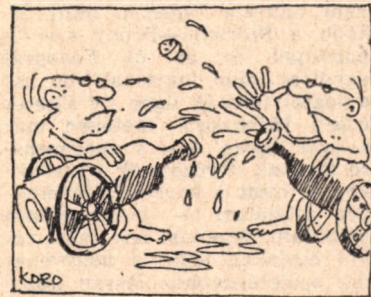
Sz. S.: A legjobb szakszövetkezetet emlegeted ki.

N. L.: Nézzük akkor a gyengébbeket! Az egyik gazdaság 180 forintot keres egy mázsa szőlőn, a másik 160-at, de még a leggyengébb is, aki éppen jelentős korszerűsítést hajtott végre, 131 forint tiszta jövedelmet mutat ki. Az ország 300 szőlősgazdaságának 1976 és 1978 között átlagosan 19,1 százalékat sikerült elérnie ezzel a kultúrával. Melyik az az ipari, vagy mezőgazdasági termelési ág, ahol ekkora jövedelem érhető el? Mi az oka hát a sírás-rívásnak? A szőlőből nem lehet megélni?

Sz. S.: Pedig a jelen helyzetben ez valóban képtelenség. Legálább 40—45 százalékos nyereség kell ugyanis ahhoz, hogy az elöregedett szőlőket felváltó, és a termelést bővítő telepítéseket végre lehessen hajtani. A telepítési költségek az elmúlt 10 év alatt éppen a tízszeresére növekedtek. Ki győzi ezt? Ha mindenféle létező állami támogatást igénybe veszünk, a szövetkezetnek még akkor is 187 ezer forintba kerül egy hektár. Jókora bankkölcsönt kell ehhez felvennünk. A hiteltörlesztés és a kamatok minden pénzt elvisznek. Lehet, hogy túlzottan hangzik, amit mondok: hektáronként minimum 40 ezer forint tiszta jövedelem kell ahhoz, hogy a szükségleteknek megfelelően telepíteni is lehessen, és még maradjon valami haszon. Ilyen jövedelem pedig csak megfelelő fajtaösszetétel mellett, úgy a hektáronkénti 100

mázsás hozamnál képzelhető el. Tavaly az országos termésátlag 56 mázsa volt. A mi térségünkben talán az üzemek 10—15 százaléka érte el a 100 mázsa körüli termelési színvonalat. Az ország egészében körülbelül ugyanez a helyzet.

A RIPORTER: Vagyis, a szőlőtermelők maradék 85 százaléka a ráfizetésből él, illetve egyéb tevékenységei nyereségéből tart-

ja el a szőlőt. Ez úgyszólván hihetetlen. Talán mégsem kell 100 mázsát leszüretelni egy hektárról, hogy meglegyen az a 40 ezer forint. Visszatérően kevés a szőlő. A felvásárló évről évre többet fizet érte. Lehet, hogy kisebb hozam is elég?

N. L.: Talán igen, hiszen az elmúlt két év alatt összesen 30 százalékkal emeltük a felvásárlási árat. Jó, emelkedtek a termelési költségei is. De ennyivel? A mi költségeink viszont nőttek ezzel a harminc százalékkal, és nőttek sok egyébben. S ezt sem a belföldi vásárló, sem a külföldi piac nem veszi tudomásul. Az olcsó borok ára — ezeket készítjük elsősorban — nem sokat változott, a világpiaci árak sem emelkedtek ebben az ütemben. Aligha tudjuk a felvásárlási árakat tovább emelni.

A RIPORTER: Mások tudják. Az állami gazdaságok is, a szövetkezeti borászatok, s így a BORKÖV is. Miként lehet az, hogy nekik még ezen az áron is megéri, miközben a Közép-magyarországi Pincegazdaság kishíján ráfizet a boltra?

Sz. S.: Nekünk jóval kisebb a rezsink. A pincegazdasághoz képest elenyésző az adminisztratív és irányító apparátusunk, piacra orientáltabb a termelési szerkezetünk.

N. L.: Ez utóbbit egy az egyben aláírom. A BORKÖV és a többi hasonló szervezet kimazsolazza az áruskálából a legjövődelműbb termékeket, s ezeken kívül úgyszólván semmi mást nem csinál. Így lehet emelni a szőlő árát, s ki lehet mutatni a tisztes jövedelmet. De mi, és a többi ilyen vállalat nem helyezkedhetünk hasonló állásponton, mert eltűnőnek az üzletekből a viszonylag olcsóbb, létező borok. Márpedig jelentős irántuk a kereslet, és az alföldi borvidék is olyan szőlőt terem elsősorban, amiből az olcsó peccsenye- és asztali borok készíthetők. Ezek olyan adottságok, amelyekből nem tudunk kibújni.

Fejlesztési akadályok

A RIPORTER: Csakhogy ezek az adottságok visszahatnak a szőlőtermelésre. Ha a pincegazdaság nem tudja emelni a bor árát, úgy nem tudja emelni a szőlő felvásárlási árát sem. Ennek híján pedig lehetetlen a termelés fejlesztése.

N. L.: Márpedig az olcsó borok árát nem emelhetjük. Ezt a termékcsoportot a mostani áron ve-

szik meg külföldön, és a mai áran értékelni a hazai fogyasztó is. Többet valószínűleg nem adnának érte. Csökkenne a kereslet, s ez igazán nem érdekünk. (Senki se sóhajtsa, hogy bár így lenne! Ha csökken a borfogyasztás, nő a tömény szeszé. Kerül, amibe kerül. S az ártalmasabb. A szerk.)

Sz. S.: Most úgy tetszik: a kör bezárult. Alacsony a szőlők hozama, s így magas a termelési költsége. A borfeldolgozó és -forgalmazó az ehhez képest alacsony piaci árak miatt nem tud annyit fizetni a szőlőért a termelőnek, hogy az fejleszteni tudja a szőlőtermesztést, s így magasabb hozamokat érjen el. Ha a BORKÖV és a hozzá hasonló többi termelést és feldolgozást egyaránt foglalkozó szervezet sajátosságából adódóan mégis képes jövedelmet akumulálni, s így képes a termelési piaci igényeknek megfelelő fejlesztésre is, akkor talán indokolt volna gyorsabb ütemű fejlődésünk.

N. L.: Kérdés, hogy milyenek ezek a piaci igények?

A RIPORTER: Talán lehetne őket alakítani. Olvastam egy olasz reklámjelmondatot: „Igyon kevesebbet, igyon jobbat!” Megszívlelendő volna. Vagy fátumnak kell tekintenünk a gyenge minőségű homoki szőlőket, és a belőle készült olcsó bort védő hazánkfiat?

N. L.: Aligha. Az Alföldön is nagyarányú új telepítésekre, fajtacserékre kell sort keríteni. Jobb minőségű, nagyobb hozamú fajtákra van szükség. Magasabb színvonalú agrotechnikára. Számos gazdaság példája bizonyítja — kicsiké, közepeseké és nagyoké egyaránt — a homokon is elérhető a szőlővel sikerek. De ehhez pénz kell. S pénze, tudtommal, a BORKÖV-nél sincs.

Területcsökkenés

Titokzatos dolog a szőlő és a bor. Az alföldi borvidéken a statisztikák szerint 1965-től 1979-ig a gazdaságok fele átlagban csak 20 mázsa szőlőtermést ért el hektáronként, 50 mázsa fölötti átlagot az üzemeknek csak 12,3 százaléka. A szakszövetkezetek, akik létrehozták a BORKÖV-öt, szintén csak 52,7 mázsát értek el. Szőke Sándor szerint az ilyen hozam csak a ráfizetésre elegendő. Nagy Lajos szerint a földolgozásból sem lehet megélni.

Ennek ellenére a BORKÖV taggazdaságai jelentős új telepítésekre tudtak sort keríteni, amihez jókora saját erő kellett. S telepítettek szőlőt szépen az utóbbi években az ország más vidékein is. Kistermelők OTP-kölcsönrel is. Úgy tetszik, mégiscsak bíznak a szőlőben. Úgy tetszik, mégis meg lehet belőle élni.

A statisztikában közölt alacsony hozamok valódisága minden jel szerint megkérdőjelezhető. A vidéket járva, senki által nem gondozott, jókora elvadult szőlőket lát az ember. S lát parádésan művelt szőlőskerteket. Talán a két szélsőség együttes átlaga az a húsz—ötven mázsa. Így már más a kép!

Mérlegre téve a körülményeket, a látszatot, s az alig föltárható valóságot: valami nincs rendjén a szőlővel! Exportlehetőségeink meglehetősen jók. Termelésünk évek óta mégsem növekszik. A hozamok növekedése éppen csak ellensúlyozza a területcsökkenést. A statisztika szerinti. Mert a területcsökkenés — körül kell nézni — valójában ettől jóval nagyobb.

Ezek után csak egy kérdés marad: ha megéri, miért nem éri meg?

GÁDOR IVÁN

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Japán hitel az NDK-nak és a Szovjetunióknak

A japán export-import bank összesen 45 milliárd jent értékű hitelt nyújt az NDK-nak és a Szovjetunióknak. A Szovjetunió 20,3 milliárd jent értékű hitelt vesz fel egy nyugat-szibériai, budaiénüzem, az NDK pedig 24,6 milliárd jent egy nehéz nyersanyagfeldolgozására alkalmas krakkolüzem építésére. A hosszú lejáratú hitelek kamata 10 százalék alatti.

Kínai könnyűipar

Teljesítette idei tervét a kínai könnyűipar. Az ágazat termelési értéke 13 százalékkal növekedett az elmúlt évhez képest. Az év első 11 hónapjában gyorsan nőtt egyes fogyasztási cikkek termelése, a mosógépeké például 370 százalékkal, a televíziókészülékeké 100 százalékkal, a kerékpárok, varrógépek, órák, rádiók, magnók, filmfelvevők és villanyventilátorok termelése pedig 26—97 százalékkal emelkedett.

Filmlevél

A Koncert

„A Koncert az első magyar koncertfilm” — olvasható az év utolsó premierjének ismertetőjében: s e tömör megállapítással lényegében egyet kell értenünk. Igaz, több magyar film is választotta már témául a beatzenét, s a hozzá oly szorosán kötődő ifjúsági kultúrát — ám ezek a produkciók a zene és a színpadi látványosság visszaadásán, közvetítésén túl, egy többé-kevésbé épkezláb történet elmesélésére, a látottak-hallottak elemzésére, szuverén filmes produkció létrehozására is törekedtek. A Koncert igazi lényegét tekintve azonban valóban nem több, mint egy 1981. márciusi pophangverseny filmes rögzítése: s mondjuk ki gyorsan, hogy e célnak éppen megfelelő. A film főcímlistája egyszerre nyolc operatort sorol fel — köztük olyanokat, mint Halász Mihály, Kenédy János, Ragályi Elemér —, s önmagában talán ez is jelzi, hogy a koncert filmrevétele magas színvonalon, a nálunk elérhető személyi-technikai feltételek ügyes kihasználásával történt. A zenei tartalom, a látvány, a hangulat visszaadása a lehetőségeken belül jól sikerült: s a rendező, az elsőfilmes Koltay Gábor alapvető feladatát ezzel sikeresen teljesítette. Koncertfilmje szórakoztatón és látványosan rögzít egy nagy hírveréssel megelőzött, nevezetes popzenei rendezvényt.

Ugyanakkor nem lehet nem észrevenni, hogy Koltay Gábor vállalkozásának — s magának e nevezetes sportsarcnoki koncertnek — más célja, szándéka is lett volna, mint a kellemes szórakoztatás. A hajdani Illés-együttes, a Szörényi-Bródy szerzőpáros és a köréjük tömörült zenészcsoport a hatvanas években, a hazai beat hőskorában kétségkívül messze többet és mást csinált, mint úgynevezett „szórakoztató zenét”. Az amerikai eredetű beatmozgalom és a Beatles-csoda révén Angliából kirobbant zenei forradalom egymást erősítő hatásából nálunk nyelvi, társadalmi, „éberségi” okok, jó részét pedig egyszerűen a könnyebb befogadás miatt, elsősorban csak a zenei irányzat törhetett át: az amerikai beat tulajdonképpen az őt megszüntetve megőrző későbbi hippimozgalommal összekeveredve, otthoni alkonya után jutott el valamelyest is Magyarországra. Lehet azon vitakozni, hogy a hatvanas évek nevezetes hazai együttesei közül melyik játszott a legjobb zenét — én személy szerint Ome-

gákat mindig Illésék elé helyeztem —, de az bizonyos, hogy szövegben, szellemiségben Illéséknek sikerült legjobban a beatzene magyarországi honosítása, kulturális-ifjúsági közegünkbe illesztése. Az egykori Illés-együttes friss, tehetséges, dinamikus játéka, Szörényi Levente nagyszerű zenéje és Bródy János ötletes, kulturált dalszövege részt kért, részt követelt magának a társadalmi nyilvánosságól is. Tette ezt olykor konfliktusok, „ügyek”, egyes, az ifjúság „más-ságától” betegesen irtózó bürokratakkal való összeütközések árán is.

Ma, egy-másfél évtizeddel a hőskor után aligha kétséges, hogy Illésék győztek, a társadalmi nyilvánosságban amolyan „berletes” helyet sikerült kiharcolniuk maguknak. Elsősorban „ugyan nem annyira Illésnek, mint inkább a Szörényi-Bródy szerzőpárosnak és az új Fonográf együttes többi tagjainak: de hát a jogfolytonosság ügye ily sikeres üzleti vállalkozás esetében már semmi esetre sem a recenzió-re tartozik. Győzelmük ugyanakkor — mint a karriertörténetekben általában — meglehetősen kétoldalú, felemás: sok más, velük egykorú, tehát a negyvenes-dik születésnaphoz lassan közeledő zenésztársukkal együtt, ma éppúgy kisajátították maguknak a szakma biztos és védett pozícióit, mint hajdani fellépésük korában az akkori tánczenei nagyságok.

Mindez — s ezt feltétlenül hangsúlyozni kell — nem az ő hibájuk: egyetlen művész sem vádolható azért, mert ragaszkodik a sikerhez, a siker biztosítékaihoz. Egyértelműen rossz viszont az a szakmai mechanizmus, amely ma is, akárcsak másfél évtizeddel e „szeretett mieink” és a „gyanús, szakadt ismeretlenek” ellentétpárjában tud csak gondolkodni, futtatni, kötelező sztárokká manipulálva egyes, egyébként rokonszenves és tehetséges művészeket, elnyomva, botrányhözöké kényyszerítve, veszélyes vádakkal gyanúsítva ugyanakkor más zenészeket.

(Az utóbbiak között olyanokat is, akik zenéjükben, szellemiségükben, társadalmi helyzetükben sokkal közelebb állnak a mai tizenévesekhez és huszonévesekhez, mint például a mostani Fonográf.)

Koltay Gábornak persze minderről nyilván más a véleménye: számára a Fonográf-csoport minden valószínűség szerint ma is fontos, kedves, figyelemre érdemes. Hogy így gondolkodik, az

önmagában nagyon is helyénvaló: részint, mert az egészséges közgondolkodás alapja az eltérő ízlések vállalása, részint, mert az egykori eszményképekhez való hűség önmagában sem ellen-szenves tulajdonság. Nagyobb baj, hogy ez irányú gondolatait csak könyvből, nyilatkozataiból, fellépéseiből ítéldhetem meg, filmjéből viszont egyáltalán nem: magyarul, A Koncert című produkciójának a koncert korrekcióján túl, semmilyen gondolati, szellemi tartalma nincs. Nem szívesen használok erős szavakat egy elsőfilmes alkotással szemben: különösen, ha tudom, hogy rendezőjét milyen hosszú, mély, kerülőket is vállaló vonalozom fűzi a filmművészethez. Mégis úgy hiszem, van egy határ, amely alatt nincs helye jóindulatnak és elnézésnek, hiszen ez a pályatársakkal, a valóban jóindulatra érdemes produkciókat létrehozókkal (vagy létrehozni reménytelenül szertökkel) szemben lenne igazságtalan.

Koltay mostani munkája, sajnos, mélyen alulmúlja ezt a határt. A zene közben bevágtatott asszociációk megdöbbenően és elszomorítóan közhelyesek, sekélyesek, nemcsak az esztétika, de a köznapi gondolkodás szintjén is. A hajdani filmbetétek beillesztése teljesen esetleges, semmilyen kézzelfogható gondolatot nem fejez ki, csak összezavarja az amúgy kellemes koncertlátványt. Az úgynevezett „oszlott képmező” látszólagos ötletessége ellenére tökéletesen funkcionálatlan, azon egyszerű oknál fogva, hogy az egymás mellett vetített képek szerkesztés és gondolat híján nem állnak össze egymást erősítő vagy egymás között feszültséget ébresztő kettős egészé. A riportbetétek képtelenek bármit is felmutatni a „nyilatkozók” egyéniségéből, a mikrofont tartó kérdezőnek pedig nem sikerült sablonos válaszoknál többet kapnia. A filmben elszórt vizsgafilmeszletek feltehetően Koltay Gábor produkciói. Rövid részletek alapján nem ille-domos kritikát mondani: amit most és ilyen összefüggésben látunk belőlük, az mindenesetre üres és súlytalan. Az egész vállalkozáson a kapkodás, a felszínesség, a könnyű siker görcsös vágya, a blöffre való hajlandóság érződik: bár azt is el kell ismernem (s ez bizonytalanul tesz némiképp), hogy a koncertbetétek élvezhetőségét a zavaros közjáték sem csökkenti.

Hegy Gyula

Május végén bezár

Az Egyetemi Színpad metamorfózisa

Minden magyar egyetemnek van valamilyen színpada. De Egyetemi Színpad mégis csak egy van, Budapest belvárosában, a Pesti Barnabás utcában. Az Eötvös Loránd Tudomány Egyetem e sajátos intézménye valamikor fogalom volt: az Egyetemi Színpadon mindig történt valami, és az a valami többnyire izgalmas volt.

A régi — szellemi — izgalmas helyét manapság por lepi. A szó szoros értelmében is: huszonnégy esztendője annak, hogy utóljára kifestették az Egyetemi Színpad nézőterét...

Az Egyetemi Színpad programjait az utóbbi években a tisztes középszerűség jellemezte, épülete elhanyagolt üzemi művelődési házhoz képest hasonlóvá. A keskeny folyosókat borító linóleumon talán csak azért nem tört ki a nyakát senki, mert a hely felett védőn lebeg a „jogelőd” piarista kápolna valamelyik szentje; a kápolnából átalakított nézőter számos pontján és a galérián alig hallható a színpadi hang, zaj, zene, annál inkább a kopott székek nyikorgása. A mellékhelyiségek állapotáról pedig egy szót se!

A színpad korszerűsítését ugyan elvégeztette a szorult helyzetében kamaraszínházat itt működő Madách Színház, de a vendégtől többre persze nem telhetett.

Vissza a régi rangot

A kedvezőtlen külső körülmények nem csupán a falusi művelődési otthonokban mennek az érdeklődés rovására. Ma már ott tartunk, hogy az Egyetemi Színpad és a Népszínház koprodukciójához, a kintőn Omnibuszhoz vagy a Darabos János rendezte multimédiás Strip-10-hez is toborozni kéne a nézőket, hogy az előadások telt ház előtt menjenek.

A közelmúlt legnagyobb sikere — diákszínházban nem — éppen stílszerűen — egy gyerekelőadás, a Bors néni volt. Dajka Margit és társulata valóban nagyszerű, ám éppen a Bors néni-előadások alkalmából — amikor a gyerekek nem férték el az előtérben, egymástól nem látták és nem hallottak — bizonyosult be igazán, hogy itt jelenleg a siker sem gondtalan.

Vajon hogyan léphet tovább, miképp folytathatja munkáját a fogyadozó közönség, rossz körülmények között dolgozó Egyetemi Színpad?

Az Egyetemi Színpad vezetője 1981. október 1-től dr. Baross Gábor, aki az Eötvös Művészeti Együttest is irányítja. Liszt-díjas, érdemes művész — karnagy. „Ös-ötösista” — ahogy mondja; itt végzett a jogi karon, és azt követően — 1948 óta — az egyetemen tevékenykedik.

Nagy terveink vannak az Egyetemi Színpaddal, miért is titkolnánk? — mondja előljáróban. — Azt szeretnénk, ha az Egyetemi Színpad valóban az egyetemi fiatalság és az amatőr művészetek fóruma lenne. Ismét meg kell szerezniünk azt a különleges helyet, rangot, amelyet meg-alapítását követően érdemelt ki a főváros kulturális életében, elsősorban nyílt szelleme, friss produkciói és vállalkozói kedve révén. Sokan talán nem is tudják, hogy mennyire különleges ez az intézmény: sehol hasonló nincs Európában. Klubtermek, dísztermek, pódiumok persze vannak, de színházát egy egyetemen belül — ezt csak valamikori kiváló rektorunk, Ortutay Gyula találta ki... 1955-ben, amikor elkezdtek a használaton kívüli kápolna átépítését — a műemlékvédelmi szempontok körültekintő figyelembevételével — az volt a cél, hogy mint valami sajátos kultúrházban, lehetőséget teremtsenek az egyetemistáknak a legkülönfélébb művészeti tevékenységekre. Rövid időn belül ismertté és népszerűvé váltak a Surányi Ibolya vezette irodalmi esték, az Univer-

Wagner István

száma s az egyetemi színpadon a képzőművészek, filmbemutatók és vitákat rendeztek, amelyekből a filmrendezők szinte félték, de amelyekhez mégis ragaszkodtak... Mindez nagyjából 1973-ig tartott. Akkor átszervezték az egyetem közművelődési tevékenységét, és megváltozott az Egyetemi Színpad jellege is.

Havonkénti magazinok

— Ahogy már jelezte, most ismét változás következik. Meghózzák a régihez visszatérő megújulás... De hogyan?

— A tartalom természetesen egészen más lesz, mint valaha. De ismét helye lesz az Egyetemi Színpadon a „hét szabad művészet” mindegyikének. A diákönkormányzatok színvonalas megnyilvánulásainak is bemutatkozási lehetőségét biztosítunk. Megtartjuk a régi, bevált műsortípusokat — a Jean Vigo filmklubot, irodalmi esteket. Ismét rendszeressé tesszük a bemutató előtti filmvetítéseket, amelyek után minden alkalommal vitát indítunk a filmalkotókkal. Új lesz a havonkénti élő irodalmi magazin, a Századvég, amely Vasy Géza szerkesztésében az adott hónap irodalmi termésének legjavát viszi színpadra. Ezeket a műsorokat stencilen hozzáférhetővé tesszük: olvasni, hallani, látni is lehessen. Hasonlóképpen havonta jelentkezik majd politikai magazinunk, filmvetítésekkel, nyilvános interjúkkal. Exkluzív rendezvénysorozatnak ígérkezik a dzsesszbemutató fórum, amelynek Benkó Sándor lesz a gazdája. Ide a jegyek ugyan elég drágák lesznek, de igazi világsztárokat fogunk meghívni... A popzene különleges, értékes produkcióit is pártoljuk, ezzel kapcsolatosan is vannak terveink: A lényeg: el a konzervműsoroktól, a soroztatásoktól — arccal a mindennapi élet, a frissesség felé! — mondja.

Dr. Baross Gábor mindezzel nem csupán reményeit sorolta fel. Az ELTE Köz művelődési Titkársága és az Egyetemi Színpad munkatársai részben elkészültek, részben dolgoznak a tervekben, az előkészítésbe, a szervezésbe is belefogtak.

Májustól októberig:

átépítés

És az egyetemisták? Kritikus bizakodással fogadják az új szeleket.

Bizakodásnál többet jelenleg — és még egy-kis ideig — amúgy sem tehetnek. Mert a belső megújulás impozáns tervei mellett — végre — a külső megújulásra is sor kerül. Május huszadikán elkezdődik az Egyetemi Színpad átépítése.

A 480 férőhelyes nézőtér októberre 320 főt fogad majd be, megszűnik az erkély alatti nézőtér (ahonnan sem látni, sem hallani nem lehetett), területéből bővíti a büfé előtti zsigongó. A karzatra a műszak költözik, jegyeket oda sem árulnak a felújítást követően.

Természetesen az átépítés után sem lesz az Egyetemi Színpadból valami luxusteátrum. Az egyetem nem reprezentálni óhajt sajátos intézményével, hanem kultúrát közvetíteni.

Ez egyben azt is jelenti: az Egyetemi Színpad működése a jövőben sem az ELTE magánügye: a főváros kulturális életének fontos tényezője, mindazokkal a specialitásokkal, amelyeket éppen az egyetemi szellemiségbe ágyazott művelődési intézmény nyújthat Budapestnek.

A változás megkezdődött, az igazi start 1982 októberére várható. Talán valóban nem úgy folytatódik majd az átépített, felújított Egyetemi Színpadon az élet, mintha mi sem történt volna.

Virág F. Éva

Fiatal alkotó kiállítása Csepelen

Festői „pályamódosítások”

Sehol semmiféle hangzatos valóság, látványos gesztus, tetszetséges művészi hitvallás. A rövid önéletrajz rokonszenvesen szerény és szűkszavú: „Harminckét éves vagyok. A magyar Képzőművészeti Főiskolát hét éve hagytam el. Azóta tagja vagyok a Művészeti Alapnak és a Stúdióknak. Több fővárosi és vidéki önálló kiállításom volt. Tanulmányi úton jártam a szocialista országokban és Franciaországban.”

Mindez látszólag csupán külsőség, mellékes tényező. Azért említem mégis, mert — áttételesen bár —, valahol jellemző Sáfár Pál néhány esztendő munkásságára is. Jelenleg Csepelen, a Ridég Sándor Művelődési Központ előadótermének falán függenek képei: festmények és grafikák egyaránt. Nem a legideálisabb hely egy tárlat számára, mert csak mesterségesen lehet itt a megvilágítás. A munkák mégis érvényesülnek — és ez a tény önmagáért beszél.

A nézőlődnek az az érzése támad, hogy a fiatal festő megállapodhatott volna már az egyik legkorábbi képe stílusánál. Hiszen még ma is „divatos” a meg-

sárgult, régi fotó festményváltozata, mint amilyen az 1977-es Pár. Aztán elidőzhetett volna hosszasan — vagy akár véglegesen — pályafutása ama állomásánál is, amelyet a számomra legrokonszenvesebb kompozíciók képviselnek. Gondolok itt a finom tónusú, csehovian halkszavú tengerparti tájakra (Bárkamentető, Emlékszel?), meg az olyan érzékeny kézzel megörökített, líraian realista portrékra, mint a Bezárult kör és az Anyám — valamennyi 1977-ből.

Dekoratív motívumokkal, frapáns szerkesztéssel, merész képkihágással vonja magára a figyelmet a következő évek termésé, az 1978–79-es Bohóc-sorozat. Am a messziről, első, felületes rápillantásra tetszetősebb Gondolat, meg a Krisztus-bohóc mellett nekem végül is a setsuta esetlenségű, rongybábszerűen „nőies” Bohócskát maradt a legkedvesebb. (Talán azért, mert ez is szürkékék alapon, puha ecsetnyomokkal festett?)

Az eddigiekből kikövetkeztethető, hogy festőnk itt sem állt meg. Legújabb termésé a nagyméretű, dús idomokkal pompá-

zó, vérbő kolorittal és pointilista stílusban festett női aktsorozat. Mivel a pointilizmus francia vagy magyar „eredetijeivel” sem rokonszenvezem különösebben, számomra ezek maradtak a legkedvesebb meggyőzőek. Sáfár Pált ismerve, viszont szinte kockázatmentesen állíthatom: bizonyára „kifestette már magából” mindent és szerencsésen, rég „túl-esett” rajtuk, mint egy gyermek-betegség.

Amit viszont külön említenék — már csak azért is, mert rendkívül egyszerű és rokonszenves sokszorosított grafikai műfaj, mégis művel valaki minálunk manapság — az a papírmetszetei. Valamennyi ideál keltező, és három darabból háromféle — eléggé távol álló — lehetőséget is sikerül felvillantania. A Spanyol táncos arcóle keletiesen elegáns, kalligrafikusan lényegretörő, egyetlen vonalból álló sziluett. A Statiszta viszont ennek az ellenpólusa, barokkosan szerteágazó „folyondárinda-rendszerével”. Az Ember pedig a színes összeállításra, a tömör, dekoratív foltmoldásokra is jó példa.

Wagner István

Egy hét a világgazdaságban

Új év — régi gondok

Az óév utolsó és az új esztendő első napjaiban a világgazdaságot általában a „szélcsend” jellemzi. Csak ritkán történik figyelemre méltó esemény. Így van ez most is, 1981—82 fordulóján. A gazdasági szempontból viszonylag eseménytelen napok azonban jó lehetőséget adnak a nemzetközi gazdasági szervezeteknek és a vezető bankoknak, valamint a piacutató intézeteknek az éves mérlegek megvonására, az új évre vonatkozó előrebecslések elkészítésére. Az elmúlt napokban több tekintélyes intézmény hozta nyilvánosságra 1982-re vonatkozó gazdasági jóslatát, amelyek alaphangja meglehetősen borús.

Az új év nagy részére a fejlett tőkés országokban továbbra is a recesszió jellemző. A gazdasági növekedés ugyan magasabb lesz, mint 1981-ben, de ez még mindig csak az 1980. évi szint elérését jelentheti. A 24 legfejlettebb tőkés államot 24 ország gazdasági szervezet, az OECD 1,5—2 százalékos növekedést jósol tagállamai számára. Ezen belül az USA gazdasága várhatóan 1 százalékos hanyatlásról ad majd számot, a japán GNP viszont 5, az NSZK burtól társadalmi terméke pedig 2 százalékkal emelkedik 1982-ben. Nem kevés gondot okoz majd az amerikai gazdaság gyengülése, hiszen ezt megérzi majd az egész tőkés világgazdaság. A reagani gazdaságpolitika ez idáig nem hozott lényeges eredményeket, s optimista nézetek szerint az óceán túlsó partján csak az esztendő második felében van kilátás némi fellendülésre.

Fellendülésre várva

A fejlett tőkés országok gazdaságpolitikájában továbbra is az infláció elleni harc foglalja el a központi helyet. Az előrejelzések szerint az 1981-es 13,7 százalékról 1982-ben 12,3 százalékra mérséklődik a pénzromlás. Vagyis összességében még mindig két-számjegyű marad. Az infláció megfékezésére irányuló gazdaságpolitika viszont erőteljesen késlelteti a várva várt fellendülést. Ennek jegyében továbbra sem lehet számítani a magán- és a közületi fogyasztás bővülésére, vagyis keresleti oldalról nem kap lényeges támogatást a fellendülés szunnyadó tüze.

Az 1982-re szóló előrejelzések nem sok jót ígérnek a dolgozóknak, mert a munkahelyek továbbra sincsenek biztonságban. Az új évben a munkanélküliek száma a fejlett tőkés országokban elérheti majd a 30 milliót, s 1983-ra újabb negatív rekordot várunk. Úgy tűnik tehát, hogy az új esztendő nem sokban tér majd el az óévtől. Nehéz megítélni, hogy valóban bekövetkezik-e a második felében a fellendülés, hiszen egy évvel korábban ugyanezt ígérték a „varázsgömbök” 1981 második felére. Az „eredmény”: egy újabb recessziós hullám...

A sok kedvezőtlen jóslat mellett azért eredményekre is lehet számítani. Az OECD-tagországok összevont fizetési mérlege 1982-ben mintegy 20 milliárd dollár hiányt mutat majd, viszont 1981-ben a deficit meghaladta a 42 milliárdot. A csökkenés oka között érdemes megemlíteni a lanyha gazdasági tevékenységet (a nemzetgazdaságok importjának növekedési üteme csökken),

valamint az olajkereslet és az olajbehozatal visszaesését. Az OPEC által 1982 végéig stabilnak ígért olajár némi fellélegzést enged az olajimportőr államoknak. Az előrejelzések természetesen átlagszámokat tartalmaznak, ezek „szóródása” országonként meglehetősen eltérő. Mindent összevetve, 1982-ben a japán és a francia gazdaság fejlődik majd a legdinamikusabban, Nagy-Britannia, Olaszország pedig továbbra is Európa „beteg embere” marad.

A fejlődő országok gazdasági növekedése ugyan átlagban meghaladja majd a fejlett tőkéséket, de itt is igen nagyok maradnak a különbségek. A nyersanyagok árának viszonylagos stabilitása miatt exportbevételeik növekedésére nem számíthatnak, az olajszámla pedig továbbra is súlyos terhet jelent számukra. Az olajjal nem rendelkező fejlődő országok fizetési mérleghiánya az új évben 68 milliárd dollár körül alakul majd, s már az is eredménynek számít, hogy megállt a deficit növekedése az előző évekhez képest. (Jelentősen csökken 1982-ben az OPEC-államok fizetési mérleghiánya: becslések szerint 25 milliárd dollárral lesz kevesebb mint tavaly, s nem haladja meg az 52 milliárd dollárt.) Dollártízmilliárdokkal emelkedik az olajjal nem rendelkező fejlődők adóssága, amely az év végén már elérte az 500 milliárd dollárt.

A szocialista országok gazdaságát 1982-ben szerényebb növekedési ütem jellemzi. A „lassítás” szakaszában kell megoldani néhány problémát, amelyek közül a legfontosabb az egységsúlyi helyzet helyreállítása, valamint az elért életszínvonal megőrzése. Tovább folytatódik a termelési szerkezet átalakítása, a hatékonyság növelése, a szelektív iparfejlesztés, egyezőval az illeszkedés a megváltozott világgazdasági körülményekhez. A KGST-országok többségében kiemelt feladat az élelmiszer-ellátás javítása, valamint a kivitel növelése. A beruházásokat 1982-ben is a visszafogottság jellemzi majd, az energiaszektorban pedig továbbra is a takarékosság és az ésszerű felhasználás a fő cél. A szocialista népgazdaságok nagy erőfeszítéseket tesznek a külkereskedelmi mérlegek javítására, valamint az adósságállomány növekedésének a megállítására.

Csak irányzatok

Az előrejelzések szerint a fűtőanyagok, valamint az ipari nyersanyagok ára nyomott marad, ár-emelkedésre csak az infláció arányában lehet számítani. Nehéz kiszámítani a mezőgazdasági cikkek árának alakulását, hiszen ezt jelentősen befolyásolhatja a termésmennyiség és minősége, valamint a kereslet alakulása. Természetesen egyelőre nem várható gazdasági vagy politikai esemény felboríthatja a nyersanyag-ipari előrejelzéseket. Ugyanez vonatkozik a tőkés valuták várható helyzetére, valamint az arany árának alakulására. A jelenlegi „állás” szerint 1982-ben nem várható nagyobb megrázkódtatás a nemzetközi pénzügyi világban, s nem változik túlzottan az arany ára sem.

Gonda György—
Szentgáli Péter

Megéri? Nem éri meg?

Borpárba

Jól exportálható, mégsem nő a termelés — Furcsa ellentmondás

Megéri? Nem éri meg? Sokarcú a borban rejlő igazság. Kérdés: milyen érdekkörhöz tartozik az, aki képviseli. A szőlőről és a borról mind több szó esik az utóbbi időben, s ezek a szavak gyakorta nem csengenek egybe. Egymásra mutatnak az érdekeltek, a vitába időnként disszonáns hangok vegyülnek.

Hárman ülünk az irodában. Két versengő vállalat vezetője és a riporter. A két vezető között súlyos érdekellentét feszül. Szőke Sándor, a kiskörösi székhelyű Szakszövetkezetek Borászati Közös Vállalata — a BORKÖV — igazgatója, Nagy Lajos pedig a Közép-magyarországi Pincegazdaság igazgatóhelyettese. Ugyanabból a szőlőből préselik a bort. A szőlő idén kevés. S így van ez évek óta. Még a jó termésű években is alig terem több, mint amennyi a hazai fogyasztást fedezi, pedig jókora az exportunk. De mikor van jó termésű év? Állandó a szőlőhiány. Kettőjük vitájának — úgy tetszik — ez a forrása. Megoldás egyelőre nincs. Vagy talán mégis? Hallgassuk őket!

SZŐKE SÁNDOR: Egy ezer-nyolcszáz éves végéről való gazdasájszűzességben olvastam: az a szőlősgazda, aki nem magának dolgozza föl a termést, az másnak kapja. Azt hiszem, ma is érvényes a mondat.

NAGY LAJOS: Szimpatikus gondolat. De nem értem a számdékod. Miért ezzel indítod a beszélgetést?

Átlaghozamok

Sz. S.: A szőlő 54 százaléka a szövetkezetekben terem. De ezek a szövetkezetek csak a termék 25 százalékát tudják feldolgozni. S azért sanyarú ez a helyzet, mert a szőlőtermelés jövedelméből nem futja a költséges új telepítésekre. Pedig kellene, mert kevés az országban a szőlő. Nagyon ütemben akkor tudnánk fejleszteni a termelést, ha magunk dolgoznánk fel a termést, ha magunk adnánk el. Ennek együttes jövedelméből talán már futná a telepítésekre.

N. L.: Ez így már nem igaz. Maga a szőlő nagyobb jövedelmet ad, mint a feldolgozás. Van olyan tagszövetkezet a BORKÖV-nél, ahol egy mázsa szőlőnek a tiszta áyeresége 237 forint volt tavaly. Ha ugyanezt a kommersz minőségű szőlőt feldolgozzuk, úgy a mi jövedelmünk mázsánként csak 90 forint.

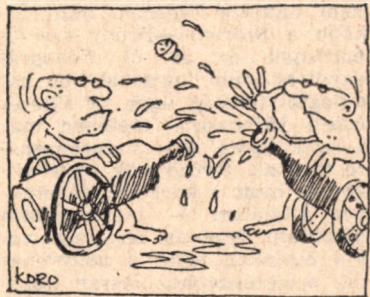
Sz. S.: A legjobb szakszövetkezetet emlegeted ki.

N. L.: Nézzük akkor a gyengébbeket! Az egyik gazdaság 180 forintot keres egy mázsa szőlőn, a másik 160-at, de még a leggyengébb is, aki éppen jelentős korszerűsítést hajtott végre, 131 forint tiszta jövedelmet mutat ki. Az ország 300 szőlősgazdaságának 1976 és 1978 között átlagosan 19,1 százalékos sikerült elérnie ezzel a kultúrával. Melyik az az ipari, vagy mezőgazdasági termelési ág, ahol ekkora jövedelem érhető el? Mi az oka hát a sírás-rívásnak? A szőlőből nem lehet megélni?

Sz. S.: Pedig a jelen helyzetben ez valóban képtelenség. Legálább 40—45 százalékos nyereség kell ugyanis ahhoz, hogy az elöregedett szőlőket felváltó, és a termelést bővítő telepítéseket végre lehessen hajtani. A telepítési költségek az elmúlt 10 év alatt éppen a tízszeresére növekedtek. Ki győzi ezt? Ha mindenféle létező állami támogatást igénybe veszünk, a szövetkezetnek még akkor is 187 ezer forintba kerül egy hektár. Jókora bankkölcsönt kell ehhez felvennünk. A hiteltörlesztés és a kamatok minden pénzt elvisznek. Lehet, hogy túlzottan hangzik, amit mondok: hektáronként minimum 40 ezer forint tiszta jövedelem kell ahhoz, hogy a szükségleteknek megfelelően telepíteni is lehessen, és még maradjon valami haszon. Ilyen jövedelem pedig csak megfelelő fajtaösszetétel mellett, úgy a hektáronkénti 100

mázsás hozamnál képzelhető el. Tavaly az országos termésátlag 56 mázsa volt. A mi térségünkben talán az üzemek 10—15 százaléka érte el a 100 mázsa körüli termelési színvonalat. Az ország egészében körülbelül ugyanez a helyzet.

A RIPORTER: Vagyis, a szőlőtermelők maradék 85 százaléka a ráfizetésből él, illetve egyéb tevékenységei nyereségéből tart-

ja el a szőlőt. Ez úgyszólván hihetetlen. Talán mégsem kell 100 mázsát leszüretelni egy hektárról, hogy meglegyen az a 40 ezer forint. Visszatérően kevés a szőlő. A felvásárló évről évre többet fizet érte. Lehet, hogy kisebb hozam is elég?

N. L.: Talán igen, hiszen az elmúlt két év alatt összesen 30 százalékkal emeltük a felvásárlási árat. Jó, emelkedtek a termelési költségei is. De ennyivel? A mi költségeink viszont nőttek ezzel a harminc százalékkal, és nőttek sok egyébben. S ezt sem a belföldi vásárló, sem a külföldi piac nem veszi tudomásul. Az olcsó borok ára — ezeket készítjük elsősorban — nem sokat változott, a világpiaci árak sem emelkedtek ebben az ütemben. Aligha tudjuk a felvásárlási árakat tovább emelni.

A RIPORTER: Mások tudják. Az állami gazdaságok is, a szövetkezeti borászatok, s így a BORKÖV is. Miként lehet az, hogy nekik még ezen az áron is megéri, miközben a Közép-magyarországi Pincegazdaság kishíján ráfizet a boltra?

Sz. S.: Nekünk jóval kisebb a rezsink. A pincegazdasághoz képest elenyésző az adminisztratív és irányító apparátusunk, piacra orientáltabb a termelési szerkezetünk.

N. L.: Ez utóbbit egy az egyben aláírom. A BORKÖV és a többi hasonló szervezet kimazsolazza az áruskálából a legjövődelműbb termékeket, s ezeken kívül úgyszólván semmi mást nem csinál. Így lehet emelni a szőlő árát, s ki lehet mutatni a tisztes jövedelmet. De mi, és a többi ilyen vállalat nem helyezkedhetünk hasonló állásponton, mert eltűnőnek az üzletekből a viszonylag olcsóbb, létező borok. Márpedig jelentős irántuk a kereslet, és az alföldi borvidék is olyan szőlőt terem elsősorban, amiből az olcsó peccsenye- és asztali borok készíthetők. Ezek olyan adottságok, amelyekből nem tudunk kibújni.

Fejlesztési akadályok

A RIPORTER: Csakhogy ezek az adottságok visszahatnak a szőlőtermelésre. Ha a pincegazdaság nem tudja emelni a bor árát, úgy nem tudja emelni a szőlő felvásárlási árát sem. Ennek híján pedig lehetetlen a termelés fejlesztése.

N. L.: Márpedig az olcsó borok árát nem emelhetjük. Ezt a termékcsoportot a mostani áron ve-

szik meg külföldön, és a mai áran értékelni a hazai fogyasztó is. Többet valószínűleg nem adnának érte. Csökkenne a kereslet, s ez igazán nem érdekünk. (Senki se sóhajtson, hogy bár így lenne! Ha csökken a borfogyasztás, nő a tömény szeszé. Kerül, amibe kerül. S az ártalmasabb. A szerk.)

Sz. S.: Most úgy tetszik: a kör bezárult. Alacsony a szőlők hozama, s így magas a termelési költsége. A borfeldolgozó és -forgalmazó az ehhez képest alacsony piaci árak miatt nem tud annyit fizetni a szőlőért a termelőnek, hogy az fejleszteni tudja a szőlőtermesztést, s így magasabb hozamokat érjen el. Ha a BORKÖV és a hozzá hasonló többi termelész és feldolgozóval egyaránt foglalkozó szervezet sajátosságából adódóan mégis képes jövedelmet akumulálni, s így képes a termelési piaci igényeknek megfelelő fejlesztésre is, akkor talán indokolt volna gyorsabb ütemű fejlődésük.

N. L.: Kérdés, hogy milyenek ezek a piaci igények?

A RIPORTER: Talán lehetne őket alakítani. Olvastam egy olasz reklámjelmondatot: „Igyon kevesebbet, igyon jobbat!” Megszívlelendő volna. Vagy fátumnak kell tekintenünk a gyenge minőségű homoki szőlőket, és a belőle készült olcsó bort védő hazánkfiat?

N. L.: Aligha. Az Alföldön is nagyarányú új telepítésekre, fajtacserékre kell sort keríteni. Jobb minőségű, nagyobb hozamú fajtákra van szükség. Magasabb színvonalú agrotechnikára. Számos gazdaság példája bizonyítja — kicsiké, közepeseké és nagyoké egyaránt — a homokon is elérhető a szőlővel sikerek. De ehhez pénz kell. S pénze, tudtommal, a BORKÖV-nél sincs.

Területcsökkenés

Titokzatos dolog a szőlő és a bor. Az alföldi borvidéken a statisztikák szerint 1965-től 1979-ig a gazdaságok fele átlagban csak 20 mázsa szőlőtermést ért el hektáronként, 50 mázsa fölötti átlagot az üzemeknek csak 12,3 százaléka. A szakszövetkezetek, akik létrehozták a BORKÖV-öt, szintén csak 52,7 mázsát értek el. Szőke Sándor szerint az ilyen hozam csak a ráfizetésre elegendő. Nagy Lajos szerint a földolgozásból sem lehet megélni.

Ennek ellenére a BORKÖV taggazdaságai jelentős új telepítésekre tudtak sort keríteni, amihez jókora saját erő kellett. S telepítettek szőlőt szépen az utóbbi években az ország más vidékein is. Kistermelők OTP-kölcsönrel is. Úgy tetszik, mégiscsak bíznak a szőlőben. Úgy tetszik, mégis meg lehet belőle élni.

A statisztikában közölt alacsony hozamok valódisága minden jel szerint megkérdőjelezhető. A vidéket járva, senki által nem gondozott, jókora elvadult szőlőket lát az ember. S lát parádésan művelt szőlőskerteket. Talán a két szélsőség együttes átlaga az a húsz—ötven mázsa. Így már más a kép!

Mérlegre téve a körülményeket, a látszatot, s az alig föltárható valóságot: valami nincs rendjén a szőlővel! Exportlehetőségeink meglehetősen jók. Termelésünk évek óta mégsem növekszik. A hozamok növekedése éppen csak ellensúlyozza a területcsökkenést. A statisztika szerinti. Mert a területcsökkenés — körül kell nézni — valójában ettől jóval nagyobb.

Ezek után csak egy kérdés marad: ha megéri, miért nem éri meg?

GÁDOR IVÁN

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Japán hitel az NDK-nak és a Szovjetunióknak

A japán export-import bank összesen 45 milliárd jent értékű hitelt nyújt az NDK-nak és a Szovjetunióknak. A Szovjetunió 20,3 milliárd jent értékű hitelt vesz fel egy nyugat-szibériai, budaiénüzem, az NDK pedig 24,6 milliárd jent egy nehéz nyersanyagfeldolgozásra alkalmas krakkolüzem építésére. A hosszú lejáratú hitelek kamata 10 százalék alatti.

Kínai könnyűipar

Teljesítette ideit tervét a kínai könnyűipar. Az ágazat termelési értéke 13 százalékkal növekedett az elmúlt évhez képest. Az év első 11 hónapjában gyorsan nőtt egyes fogyasztási cikkek termelése, a mosógépeké például 370 százalékkal, a televíziókészülékeké 100 százalékkal, a kerékpárok, varrógépek, órák, rádiók, magnók, filmfelvevők és villanyventillátorok termelése pedig 26—97 százalékkal emelkedett.

Filmlevél

A Koncert

„A Koncert az első magyar koncertfilm” — olvasható az év utolsó premierjének ismertetőjében: s e tömör megállapítással lényegében egyet kell értenünk. Igaz, több magyar film is választotta már témául a beatzenét, s a hozzá oly szorosan kötődő ifjúsági kultúrát — ám ezek a produkciók a zene és a színpadi látványosság visszaadásán, közvetítésén túl, egy többé-kevésbé épkezláb történet elmesélésére, a látottak-hallottak elemzésére, szuverén filmes produkció létrehozására is törekedtek. A Koncert igazi lényegét tekintve azonban valóban nem több, mint egy 1981. márciusi pophangverseny filmes rögzítése: s mondjuk ki gyorsan, hogy e célnak éppen megfelelő. A film főcímlistája egyszerre nyolc operatort sorol fel — köztük olyanokat, mint Halász Mihály, Kenédy János, Ragályi Elemér —, s önmagában talán ez is jelzi, hogy a koncert filmrevétele magas színvonalon, a nálunk elérhető személyi-technikai feltételek ügyes kihasználásával történt. A zenei tartalom, a látvány, a hangulat visszaadása a lehetőségeken belül jól sikerült: s a rendező, az elsőfilmes Koltay Gábor alapvető feladatát ezzel sikeresen teljesítette. Koncertfilmje szórakoztatón és látványosan rögzít egy nagy hírveréssel megelőzött, nevezetes popzenei rendezvényt.

Ugyanakkor nem lehet nem észrevenni, hogy Koltay Gábor vállalkozásának — s magának e nevezetes sportszemle koncertnek — más célja, szándéka is lett volna, mint a kellemes szórakoztatás. A hajdani Illés-együttes, a Szörényi-Bródy szerzőpáros és a köréjük tömörült zenészcsoport a hatvanas években, a hazai beat hőskorában kétségkívül messze többet és mást csinált, mint úgynevezett „szórakoztató zenét”. Az amerikai eredetű beatmozgalom és a Beatles-csoda révén Angliából kirobbant zenei forradalom egymást erősítő hatásából nálunk nyelvi, társadalmi, „éberségi” okok, jó részét pedig egyszerűen a könnyebb befogadás miatt, elsősorban csak a zenei irányzat törhetett át: az amerikai beat tulajdonképpen az őt megszüntetve megőrző későbbi hippimozgalommal összekeveredve, otthoni alkonya után jutott el valamelyest is Magyarországra. Lehet azon vitakozni, hogy a hatvanas évek nevezetes hazai együttesei közül melyik játszott a legjobb zenét — én személy szerint Ome-

gákat mindig Illésék elé helyeztem —, de az bizonyos, hogy szövegben, szellemiségben Illéséknek sikerült legjobban a beatzene magyarországi honosítása, kulturális-ifjúsági közegünkbe illesztése. Az egykori Illés-együttes friss, tehetséges, dinamikus játéka, Szörényi Levente nagyszerű zenéje és Bródy János ötletes, kulturált dalszövege részt kért, részt követelt magának a társadalmi nyilvánosságól is. Tette ezt olykor konfliktusok, „ügyek”, egyes, az ifjúság „más-ságától” betegesen irtózó bürokratakkal való összeütközések árán is.

Ma, egy-másfél évtizeddel a hőskor után aligha kétséges, hogy Illésék győztek, a társadalmi nyilvánosságban amolyan „bérlés” helyet sikerült kiharcolniuk maguknak. Elsősorban „ugyan nem annyira Illésnek, mint inkább a Szörényi-Bródy szerzőpárosnak és az új Fonográf együttes többi tagjainak: de hát a jogfolytonosság ügye ily sikeres üzleti vállalkozás esetében már semmi esetre sem a recenzió-re tartozik. Győzelmük ugyanakkor — mint a karriertörténetekben általában — meglehetősen kétoldalú, felemás: sok más, velük egykorú, tehát a negyvenes-dik születésnaphoz lassan közeledő zenésztársakkal együtt, ma éppúgy kisajátították maguknak a szakma biztos és védett pozícióit, mint hajdani fellépésük korában az akkori tánczenei nagyságok.

Mindez — s ezt feltétlenül hangsúlyozni kell — nem az ő hibájuk: egyetlen művész sem vádolható azért, mert ragaszkodik a sikerhez, a siker biztosítékaihoz. Egyértelműen rossz viszont az a szakmai mechanizmus, amely ma is, akárcsak másfél évtizeddel ezelőtt, a „szeretett mieink” és a „gyanús, szakadt ismeretlenek” ellentét-párjában tud csak gondolkodni, futtatni, kötelező sztárokká manipulálva egyes, egyébként rokonszenves és tehetséges művészeket, elnyomva, botrányhözöké kényyszerítve, veszélyes vádakkal gyanúsítva ugyanakkor más zenészeket.

(Az utóbbiak között olyanokat is, akik zenéjükben, szellemiségükben, társadalmi helyzetükben sokkal közelebb állnak a mai tizenévesekhez és huszonévesekhez, mint például a mostani Fonográf.)

Koltay Gábornak persze minderről nyilván más a véleménye: számára a Fonográf-csoport minden valószínűség szerint ma is fontos, kedves, figyelemre érdemes. Hogy így gondolkodik, az

önmagában nagyon is helyénvaló: részint, mert az egészséges közgondolkodás alapja az eltérő ízlések vállalása, részint, mert az egykori eszményképekhez való hűség önmagában sem ellen-szenves tulajdonság. Nagyobb baj, hogy ez irányú gondolatait csak könyvből, nyilatkozataiból, fellépéseiből ítélem meg, filmjéből viszont egyáltalán nem: magyarul, A Koncert című produkciójának a koncert korrekcióján túl, semmilyen gondolati, szellemi tartalma nincs. Nem szívesen használok erős szavakat egy elsőfilmes alkotással szemben: különösen, ha tudom, hogy rendezőjét milyen hosszú, mély, kerülőket is vállaló vonalozom fűzi a filmművészethez. Mégis úgy hiszem, van egy határ, amely alatt nincs helye jóindulatnak és elnézésnek, hiszen ez a pályatársakkal, a valóban jóindulatra érdemes produkciókat létrehozókkal (vagy létrehozni reménytelenül szertökkel) szemben lenne igazságtalan.

Koltay mostani munkája, sajnos, mélyen alulmúlja ezt a határt. A zene közben bevágtatott asszociációk megdöbbenően és elszomorítóan közhelyesek, sekélyesek, nemcsak az esztétika, de a köznapi gondolkodás szintjén is. A hajdani filmbetétek beillesztése teljesen esetleges, semmilyen kézzelfogható gondolatot nem fejez ki, csak összezavarja az amúgy kellemes koncertlátványt. Az úgynevezett „oszlott képmező” látszólagos ötletessége ellenére tökéletesen funkciótlan, azon egyszerű oknál fogva, hogy az egymás mellett vetített képek szerkesztés és gondolat híján nem állnak össze egymást erősítő vagy egymás között feszültséget ébresztő kettős egészé. A riportbetétek képtelenek bármit is felmutatni a „nyilatkozók” egyéniségéből, a mikrofont tartó kérdezőnek pedig nem sikerült sablonos válaszoknál többet kapnia. A filmben elszórt vizsgafilmrészletek feltehetően Koltay Gábor produkciói. Rövid részletek alapján nem ille-domos kritikát mondani: amit most és ilyen összefüggésben látunk belőlük, az mindenesetre üres és súlytalan. Az egész vállalkozáson a kapkodás, a felszínesség, a könnyű siker görcsös vágya, a blöffre való hajlandóság érződik: bár azt is el kell ismernem (s ez bizonytalanul tesz némiképp), hogy a koncertbetétek élvezhetőségét a zavaros közjáték sem csökkenti.

Hegy Gyula

Május végén bezár

Az Egyetemi Színpad metamorfózisa

Minden magyar egyetemnek van valamilyen színpada. De Egyetemi Színpad mégis csak egy van, Budapest belvárosában, a Pesti Barnabás utcában. Az Eötvös Loránd Tudomány Egyetem e sajátos intézménye valamikor fogalom volt: az Egyetemi Színpadon mindig történt valami, és az a valami többnyire izgalmas volt.

A régi — szellemi — izgalmas helyét manapság por lepi. A szó szoros értelmében is: huszonnégy esztendője annak, hogy utoljára kifestették az Egyetemi Színpad nézőterét...

Az Egyetemi Színpad programjait az utóbbi években a tisztes középszerűség jellemezte, épülete elhanyagolt üzemi művelődési házhoz képest hasonlóvá. A keskeny folyosókat borító linóleumon talán csak azért nem tört ki a nyakát senki, mert a hely felett védőn lebeg a „jogelőd” piarista kápolna valamelyik szentje; a kápolnából átalakított nézőter számos pontján és a galérián alig hallható a színpadi hang, zaj, zene, annál inkább a kopott székek nyikorgása. A mellékhelyiségek állapotáról pedig egy szót se!

A színpad korszerűsítését ugyan elvégeztette a szorult helyzetében kamaraszínházat itt működő Madách Színház, de a vendégtől többre persze nem telhetett.

Vissza a régi rangot

A kedvezőtlen külső körülmények nem csupán a falusi művelődési otthonokban mennek az érdeklődés rovására. Ma már ott tartunk, hogy az Egyetemi Színpad és a Népszínház koprodukciójához, a kintőn Omnibuszhoz vagy a Darabos János rendezte multimédiás Strip-10-hez is toborozni kéne a nézőket, hogy az előadások telt ház előtt menjenek.

A közelmúlt legnagyobb sikere — diákszínházban nem — éppen stílszerűen — egy gyerekelőadás, a Bors néni volt. Dajka Margit és társulata valóban nagyszerű, ám éppen a Bors néni-előadások alkalmából — amikor a gyerekek nem férték el az előtérben, egymástól nem látták és nem hallottak — bizonyosult be igazán, hogy itt jelenleg a siker sem gondtalan.

Vajon hogyan léphet tovább, miképp folytathatja munkáját a fogyadozó közönség, rossz körülmények között dolgozó Egyetemi Színpad?

Az Egyetemi Színpad vezetője 1981. október 1-től dr. Baross Gábor, aki az Eötvös Művészeti Együttest is irányítja. Liszt-díjas, érdemes művész — karnagy. „Ös-ötövösista” — ahogy mondja; itt végzett a jogi karon, és azt követően — 1948 óta — az egyetemen tevékenykedik.

Nagy terveink vannak az Egyetemi Színpaddal, miért is titkolnánk? — mondja előljáróban. — Azt szeretnénk, ha az Egyetemi Színpad valóban az egyetemi fiatalság és az amatőr művészetek fóruma lenne. Ismét meg kell szerezniünk azt a különleges helyet, rangot, amelyet meg-alapítását követően érdemelt ki a főváros kulturális életében, elsősorban nyílt szelleme, friss produkciói és vállalkozói kedve révén. Sokan talán nem is tudják, hogy mennyire különleges ez az intézmény: sehol hasonló nincs Európában. Klubtermek, dísztermek, pádiomok persze vannak, de színházát egy egyetemen belül — ezt csak valamikori kiváló rektorunk, Ortutay Gyula találta ki... 1955-ben, amikor elkezdték a használaton kívüli kápolna átépítését — a műemlékvédelmi szempontok körültekintő figyelembevételével — az volt a cél, hogy mint valami sajátos kultúrházban, lehetőséget teremtsenek az egyetemistáknak a legkülönfélébb művészeti tevékenységekre. Rövid időn belül ismertté és népszerűvé váltak a Surányi Ibolya vezette irodalmi esték, az Univer-sitas együttes produkciói, itt tevé-

Havonkénti magazinok

— Ahogy már jelezte, most ismét változás következik. Méghozzá a régihez visszatérő megújulás... De hogyan?

— A tartalom természetesen egészen más lesz, mint valaha. De ismét helye lesz az Egyetemi Színpadon a „hét szabad művészet” mindegyikének. A diákön-tevékenységi színvonalas megnyilvánulásainak is bemutatkozási lehetőségét biztosítunk. Megtartjuk a régi, bevált műsortípusokat — a Jean Vigo filmklubot, irodalmi esteket. Ismét rendszeressé tesszük a bemutató előtti filmvetítéseket, amelyek után minden alkalommal vitát indítunk a filmalkotókkal. Új lesz a havonkénti élő irodalmi magazin, a Század-vég, amely Vasy Géza szerkesztésében az adott hónap irodalmi termésének legjavát viszi színpadra. Ezeket a műsorokat stencilen hozzáférhetővé tesszük: olvasni, hallani, látni is lehessen. Hasonlóképpen havonta jelentkezik majd politikai magazinunk, filmvetítésekkel, nyilvános interjúkkal. Exkluzív rendezvénysorozatnak ígérkezik a dzsesszbemutató fórum, amelynek Benkó Sándor lesz a gazdája. Ide a jegyek ugyan elég drágák lesznek, de igazi világsztárokat fogunk meghívni... A popzene különleges, értékes produkcióit is pártoljuk, ezzel kapcsolatosan is vannak terveink: A lényeg: el a konzervm-soroktól, a soroztatásoktól — arccal a mindennapi élet, a frissesség felé! — mondja.

Dr. Baross Gábor mindezzel nem csupán reményeit sorolta fel. Az ELTE Közművelődési Titkársága és az Egyetemi Színpad munkatársai részben elkészültek, részben dolgoznak a tervekben, az előkészítésben, a szervezésben is belefogtak.

Májustól októberig:

átépítés

És az egyetemisták? Kritikus bizakodással fogadják az új szeleket.

Bizakodásnál többet jelenleg — és még egy-kis ideig — amúgy sem tehetnek. Mert a belső megújulás impozáns tervei mellett — végre — a külső megújulásra is sor kerül. Május huszadikán elkezdődik az Egyetemi Színpad átépítése.

A 480 férőhelyes nézőtér októberre 320 főt fogad majd be, megszűnik az erkély alatti nézőtér (ahonnan sem látni, sem hallani nem lehetett), területéből bővíti a büfé előtti zsigongó. A karzatra a műszak költözik, jegyeket oda sem árulnak a felújítást követően.

Természetesen az átépítés után sem lesz az Egyetemi Színpadból valami luxusteátrum. Az egyetem nem reprezentálni óhajt sajátos intézményével, hanem kultúrát közvetíteni.

Ez egyben azt is jelenti: az Egyetemi Színpad működése a jövőben sem az ELTE magánügye: a főváros kulturális életének fontos tényezője, mindazokkal a specialitásokkal, amelyeket éppen az egyetemi szellemiségbe ágyazott művelődési intézmény nyújthat Budapestnek.

A változás megkezdődött, az igazi start 1982 októberére várható. Talán valóban nem úgy folytatódik majd az átépített, felújított Egyetemi Színpadon az élet, mintha mi sem történt volna.

Virág F. Éva

Fiatal alkotó kiállítása Csepelen

Festői „pályamódosítások”

Sehol semmiféle hangzatos valóság, látványos gesztus, tetszetséges művészi hitvallás. A rövid önéletrajz rokonszenvesen szerény és szűkszavú: „Harminckét éves vagyok. A magyar Képzőművészeti Főiskolát hét éve hagytam el. Azóta tagja vagyok a Művészeti Alapnak és a Stúdióknak. Több fővárosi és vidéki önálló kiállításom volt. Tanulmányi úton jártam a szocialista országokban és Franciaországban.”

Mindez látszólag csupán külsőség, mellékes tényező. Azért említem mégis, mert — áttételesen bár —, valahol jellemző Sáfár Pál néhány esztendő munkásságára is. Jelenleg Csepelen, a Ridég Sándor Művelődési Központ előadótermének falán függenek képei: festmények és grafikák egyaránt. Nem a legideálisabb hely egy tárlat számára, mert csak mesterségesen lehet itt a megvilágítás. A munkák mégis érvényesülnek — és ez a tény önmagáért beszél.

A nézőlődnek az az érzése támad, hogy a fiatal festő megállapodhatott volna már az egyik legkorábbi képe stílusánál. Hiszen még ma is „divatos” a meg-

sárgult, régi fotó festményváltozata, mint amilyen az 1977-es Pár. Aztán elidőzhetett volna hosszasan — vagy akár véglegesen — pályafutása ama állomásánál is, amelyet a számomra legrokonszenvesebb kompozíciók képviselnek. Gondolok itt a finom tónusú, csehovian halkszavú tengerparti tájakra (Bárkamentető, Emlékszel?), meg az olyan érzékeny kézzel megörökített, líraian realista portrékra, mint a Bezárult kör és az Anyám — valamennyi 1977-ből.

Dekoratív motívumokkal, frapáns szerkesztéssel, merész képkihágással vonja magára a figyelmet a következő évek termésé, az 1978–79-es Bohóc-sorozat. Am a messziről, első, felületes rápillantásra tetszetősebb Gondolat, meg a Krisztus-bohóc mellett nekem végül is a setsuta esetlenségű, rongybabszerűen „nőies” Bohócajt maradt a legkedvesebb. (Talán azért, mert ez is szürkéskék alapon, puha ecsetnyomokkal festett?)

Az eddigiekből kikövetkeztethető, hogy festőnk itt sem állt meg. Legújabb termésé a nagyméretű, dús idomokkal pompá-

zó, vérbő kolorittal és pointilista stílusban festett női aktsorozat. Mivel a pointilizmus francia vagy magyar „eredetijeivel” sem rokonszenvezem különösebben, számomra ezek maradtak a legkedvesebb meggyőzőek. Sáfár Pált ismerve, viszont szinte kockázatmentesen állíthatom: bizonyára „kifestette már magából” mindent és szerencsésen, rég „túl-esett” rajtuk, mint egy gyermek-betegség.

Amit viszont külön említenék — már csak azért is, mert rendkívül egyszerű és rokonszenves sokszorosított grafikai műfaj, mégis művel valaki minálunk manapság — az a papírmetszetei. Valamennyi ideál keltező, és három darabból háromféle — eléggé távol álló — lehetőséget is sikerül felvillantania. A Spanyol táncos arcóle keletiesen elegáns, kalligrafikusan lényegretörő, egyetlen vonalból álló sziluett. A Statiszta viszont ennek az ellenpólusa, barokkosan szerteágazó „folyondárinda-rendszerével”. Az Ember pedig a színes összeállításra, a tömör, dekoratív foltmoldásokra is jó példa.

Wagner István

Gazdasági szabályozás 1982 (2.)

Érdekeltség a mezőgazdaságban

A mezőgazdasági szabályozók módosítása azt célozza, hogy **több javuljon az export versenyképessége**, kedvezőbbé váljanak az alacsonyabb jövedelmű, kedvezőtlen természetű adottságú mezőgazdasági üzemek pénzügyi feltételei. Fontos vonásuk a változásoknak, hogy több területen a mezőgazdasági termelésben is az **iparéval azonos feltételek** érvényesülnek majd. A mezőgazdasági nagyüzemekre is érvényes például a munkabérfarúlék három százalékponttal való emelése.

A szociális és kulturális alap képzésének és felhasználásának az állami vállalatoknál idén bevezetett kedvező változásai érvényesülnek a mezőgazdasági nagyüzemekben is. Ahol például **nincs üzemi konyha és a dolgozóknak étkezési hozzájárulásként étkezési utalványt adnak, ott ezt nem a részesedés, hanem a szociális alap terhére lehet elszámolni.**

Munkaidőn túl

1982. január 1-től a termelőszövetkezeti tagokra is kiterjed az az állami vállalatoknál már érvényesített lehetőség, hogy termelőszövetkezetükben munkaidőn túl, munkaköri kötelességükbe nem tartozó munkát vállalhatnak. A szerződés-kötés feltétele, hogy a termelőszövetkezeti tag folyamatosan teljes munkaidőben végezzen munkát a közös gazdaság részére, teljesítse a most előírt évenkénti 2200 órát. Számottevően változnak a mezőgazdasági nagyüzemekben végzett ipari tevékenység termelési adóztatásának szabályai és néhány termelési adókulcs, az iparvállalatokéval azonos elvonási feltételeket teremtve. (Az ipari és szolgáltatói tevékenységek adókulcsai egy-két százalékkal emelkednek.)

A nagyüzemi mezőgazdaságban a jövedelemadó alapja az úgynevezett **elszámolás** (érdekeltség) alapúul szolgáló **nyereség és a munkadíjak, munkabérek** összege lesz. Az adó alapja tehát csökkenthető, a veszteségre rendezési és alaphiány-rendezési hitelek törlesztésének, a rendezéshez felhasznált alapok pótlásának összegével, de emelkedik a **nem normatív exporttámogatások értéké-**

vel. A jövedelemadó alapjának ez a meghatározása elsősorban a nehezebb pénzügyi helyzetben levő gazdaságokban előnyös, és segíti felzárkózásukat a termelékenységben, a nettó hozamokban.

Beruházások

A mezőgazdasági termelés **ösztönzését** szolgálja, hogy 1982-ben a felhasznált legfontosabb eszközök, anyagok árai nem változnak. A műtrágyák és ipari takarmányok termelői, illetve importárának változását a költségvetési támogatás semlegesíti. Az ipari anyagok közül november 1-től az energiahordozók árai mintegy 10 százalékkal emelkedtek, de az emelkedés 75 százalékát — az eddig is alkalmazott módszerekkel — a költségvetés kiegyenlíti. Jövőre viszont a mezőgazdasági nagyüzemeknél **megszűnik** a márciusi energiaáremelés költségvetési kiegyenlítése.

A mezőgazdasági nagyüzemek beruházásait továbbra is támogatja a költségvetés. Például az állattartás feltételeinek megteremtésére a **hizósértés**, illetve a tejtermelőtől-férőhely létesítéskor **30-35 százalékos, vagy rögzített összegű támogatás adható.**

A beruházási támogatások fontos célja a termőföldek javítása. Ezért növekszik a **melioráció és a vízrendezés állami támogatása.**

Módosul a szarvasmarhatartás támogatási rendszere, s a tejtermelés támogatását 45 százalékkal mérséklék. Az így felszabaduló támogatások, a vágómarha-termelés jövedelmezőségét növelik plv. módon, hogy az értékesített vágómarha minden kilogrammja után a mezőgazdasági nagyüzemek hat forint árkiegészítést kapnak.

A gyenge termőképességű területeken (általában a 14 aranykoronánál alacsonyabb kataszteri tiszta jövedelemű szántókon) eddig is **külön támogatás** egyenlített ki a földminőség miatti veszteség egy részét. A 14 aranykorona alatti területeken működő üzemek száma nagy, és az átlag körüli adottságra épülő hatósági felvásárlási árak sok esetben még a költségeiket sem fedezik, indokoltá vált tehát érdekeltségük javítása.

A támogatások körének kiterjesztése egyezsersmind a gazdaságos export növelésére ösztönöz. A **kedvezőtlen termőhelyű gazdaságok** külön árkiegészítése a kalászos gabonafélék értékesítése után az eddigi 15 százalékról 25 százalékra, a vágómarha, vágójuh és bogrós gyümölcsök értékesítése után pedig 10 százalékra emelkedik. Azok a mezőgazdasági nagyüzemek, amelyek szántóterületének kataszteri tiszta jövedelme 1981. május 31-én nem érte el a 18,10 aranykoronát, szintén részesülnek **külön árkiegészítésben.** Ennek mértéke a kalászos gabona és a kukorica bevételeinek 20 százaléka, a vágómarha és vágójuh árbevételével 7 százaléka, bogrós gyümölcsök értékesítése után pedig 6 százalék.

Jogsabályok

A mezőgazdasági üzemek szabályozó rendszeréről szóló 39/1979. (XI. 1.) M. számú rendelet módosításáról intézkedő 49/1981. (X. 27.) M. számú rendelet.

A mezőgazdasági nagyüzemek adózási rendszeréről szóló 39/1979. (XI. 1.) M. számú rendelet módosításáról rendelkező 38/1981. (X. 27.) M. számú rendelet.

A mezőgazdasági nagyüzemek alapjainak képzéséről és felhasználásáról szóló 40/1979. (XI. 1.) M. számú rendelet módosításáról intézkedő 39/1981. (X. 27.) M. számú rendelet.

A mezőgazdasági nagyüzemek amortizációs normáival foglalkozó 41/1979. (XI. 1.) M. számú együttes rendelet módosításáról szóló 40/1981. (X. 27.) M. számú együttes rendelet.

A mezőgazdasági üzemek támogatásáról szóló 21/1980. (X. 27.) M. számú együttes rendelet módosításával foglalkozó 41/1981. (X. 27.) M. számú együttes rendelet.

A mezőgazdasági nagyüzemek 1982. évi költségeit növelő energia áremelés részbeni megterítéséről szóló 42/1981. (X. 27.) M. számú rendelet.

A mezőgazdasági és élelmiszeripari exporttámogatásról szóló 20/1979. (XI. 1.) M. számú együttes rendelet módosításáról intézkedő 35/1981. (X. 16.) M. számú együttes rendelet módosításáról intézkedő 35/1981. (X. 16.) M. számú együttes rendelet.

A burgonya, zöldség, gyümölcs téli tárolás pénzügyi támogatásáról szóló 16/1979. (X. 27.) M. számú együttes rendelet módosításáról rendelkező 45/1981. (X. 30.) M. számú együttes rendelet.

A burgonya, zöldség, gyümölcs forgalmazást végző vállalatok pénzügyi támogatásáról szóló 46/1981. (X. 30.) M. számú rendelet a 31/1979. (XI. 1.) M. számú rendelet egyidejű hatályon kívül helyezésével.

Japán elektronika

Nemzetközi tanulságok

Napjaink recessziója idején a fejlett tőkés országokban az ipari termelés csak néhány százalékkal emelkedik — nemritkán éppen csökken. Egyes iparágak pedig (autógyártás, kohászat, vegyipari alpanyaggyártás) komoly elhelyezési gondokkal küzdenek. Nem minden ágazatot érint azonban a lanyha konjunktúra egyformán, egyes szektorok termékei iránt kifejezetten **dinamikusan nő az igény.** A japán elektronikai ipar múlt évi teljesítményéről közzétett adatok a piaci helyzet előrelátásából adódó sikerről tanúskodnak.

miatt) már amúgy is elvesztette versenyképességét. Most Japán láthatóan nem kíván megvárni egy „videomagnó-háborút”. Jelentősebb cégei közül a Victor a nyugatnémet AEG-vel, a francia Thomson-Brandttal és az angol Thorn-EMI-vel kívánja termékeit Nyugat-Európában közösen gyártani, míg a Matsushita a Boschnak tett hasonló ajánlatot. A külföldi gyártás egyébként nem teszi feleslegessé a közvetlen japán exportot, sőt. A videomagnók gyártásához felhasználott, 3-5 ezer különféle elektronikus alkatrészt, jelentős hányadban éppen a japán félvezetőipar szállítaná.

Döntés és dinamizmus

A japán iparpolitika irányítói már az ötvenes évek közepén felismerték, hogy a nyolcvanas években hatalmas igény lesz az információszolgáltatással összefüggő technika iránt. A fokozatosan kifejlesztett **elektronikai ágazat** ma Japánban a gazdasági növekedés fenntartásának egyik **záloga.** Tavaly az ágazat 23 százalékkal növelte termelését és így 1975 óta megkétszereződött. Az elektronika növekedését tehát sem a recesszió, sem pedig a japán termékek ellen hozott protekcionista intézkedések nem tudták meggátolni. A tavalyi növekedési ütem kétszerese volt az amerikaiak és az iparág termelési értéke elérte a 37 milliárd dollárt.

Az elmúlt évben a magnetofonok termelése is több mint 30 százalékkal emelkedett és színes tévéből is csaknem 230 százalékkal állítottak elő többet, mint 1979-ben. Ez utóbbi cikkből perze a fenti statisztika csak a hazai gyártás adatait tükrözi, a külföldön japán tulajdonban működő 39 gyártóegységét nem. Márpedig az USA „hazai” színes tévé kibocsátásának egyharmadát japán cégek helyi leányvállalatai adják. Egyes vélemények szerint az amerikai protekcionizmus hatása a szigetország vállalataira egyenesen pozitív volt, ugyanis kényszerítette azokat egy nagyszabású, hatékonyságnövelő automatizálási program végrehajtására.

„Kivédési” módszerek

Az egyes ágazatok, termékcsoportok dinamizmusa még figyelemre méltóbb. Az integrált áramkörök kibocsátása 50 százalékkal nőtt, a videomagnók száma egy év alatt több mint megkétszereződött. Tavaly Japánban 85 százalékkal több robotot állítottak elő, mint egy évvel korábban. Minden olyan ellenkező híresztelést cáfolva, mely szerint a háztartási elektronikai cikkek piaca lejtőt, a japán cégek eladásai e termékcsoportban 1980-ban csaknem 30 százalékkal nőttek.

A videomagnók esetében perze még aligha fenyeget a protekcionizmus veszélye, hisz a világtermelés több mint 90 százalékát Japán adja. Más országokban így csak ritkán található olyan üzem, melyet adminisztratív intézkedésekkel meg kellene védeni. A színes televízióknál már jelentősebb a konkurencia. A korlátozások ellen itt az iparág **piacváltással védkezik.** 1980-ra már nem az Egyesült Államok, hanem Ázsia volt a legtöbb készüléket felvevő piac. Jelentősen növekedtek a szállítások Latin-Amerika felé is.

A mezőgazdasági nagyüzemek 1982. évi költségeit növelő energia áremelés részbeni megterítéséről szóló 42/1981. (X. 27.) M. számú rendelet.

A videomagnók exportjánál Japán **szakított az elmúlt évtizedek megszokott külkereskedelmi stratégiájával** is. Korábban a japán gyárak termelésüket csak akkor voltak hajlandók külföldre kihelyezni, ha erre őket protekcionista intézkedések rákényszerítették vagy a gyártás (például a magas belső munkabérek

Az elektronika területén jelenleg meglevő japán előny azoknál a termékeknel is megmutatkozik, ahol még az értékesítés csupán kezdeti stádiumban van. A japán cégek már most **előnyben vannak** olyan — a jövő termékeinek tekintet — áruknál, mint a mikrokomputerek, vagy a robotok. A japán elektronika példája **nemzetközi tanulsággá szélesítve** tehát azt mutatja, hogy a megfelelő előrelátás, tudatos gyártmányfejlesztés és eredményes piacutatás révén, jó stratégiai döntésekkel kivédhetők az általános konjunktúra kedvezőtlen hullámszájai.

G. Gy. — Sz. P.

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Preferenciális kereskedelmi övezet alakul

Tizennyolc afrikai ország úgy döntött, hogy **regionális preferenciális kereskedelmi övezet** hoznak létre az egymás közötti kereskedelem bővítése és a lakosság életszínvonalának emelése érdekében. A PTA létrehozásáról szóló egyezmény részleteit majd csak december 21-i aláírását követően hozzák nyilvánosságra, annyi azonban már ismeretes, hogy a főként dél- és kelet-afrikai országokat tömörítő társulás célja az **egymás közötti kereskedelmi akadályok csökkentése és teljes eltörlése,** a kereskedelmi dokumentumok egyszerűsítése és összehangolása, valamint a vám-együttműködés megvalósítása lesz. A tagországok befizetéseiből közös fejlesztési és kereskedelmi bankot hoznak létre.

Emelkedett a Szezi-csatorna tranzitköltsége

Január elsejétől átlagosan **öt százalékkal kell többet fizetni** a Szezi-csatornán való áthaladásért. A Szezi-csatorna Társaság közlése szerint minden egyes szállítmány tranzitköltsége 1-10 százalékkal emelkedik. A csatorna használata tavaly több mint egymilliárd dollár bevételt jelentett Egyiptomnak.

Iráni és kuvaiti segítség Libiának

Irán kész olajszerződéseket küldeni Libiába, az onnan távozó ezeröttszáz amerikai szakember helyettesítésére. Kuvait is felajánlotta, hogy segítséget nyújt Libiának az olajiparában — az amerikai szakemberek távozása miatt esetleg — felmerülő nehézségek leküzdéséhez. Kuvait „**teljesen és hallatlan lépésnek**” minősítette az USA Libiával szembeni eljárását.

Korlátozó amerikai intézkedések a textilkereskedelemben

Megnehezíti a nemzetközi textilkereskedelemtől folyó tárgyalások eredményes befejezését, hogy az Egyesült Államok **megkeményítette álláspontját** a fejlődő országokból származó textilimportot illetően. Az újabb amerikai elképzelések szerint a fejlődő országokból származó textiliák importját az amerikai textilipar állapota függvényében **korlátoznák.** Az Európai Gazdasági Közösség küldöttsége üdvözölte az amerikai álláspont módosulását, amely **jobban tekintetbe veszi** a nyugat-európai országok érdekeit is. Több textiltexportáló fejlődő ország viszont sajnálkozott az Egyesült Államok álláspontjának módosulása miatt.

Ka-Hyb-kiállítás

Hibrid sertések termelési rendszerben

Az első magyarországi hibrid-sertés-termelési rendszer, a Ka-Hyb kiállítását nyitotta meg **Kósa Ferenc,** a rendszer igazgatója kedden a MEM-ben.

A kiállításon a genetikai anyag tulajdonságait, a termelési rendszer műszaki megoldásait és a tartási-takarmányozási technológiákat ismertetik. A bemutatón közé tették a sertés hús minőségének eredményeit, amelyek a **magas szintű tenyésztő munkát** bizonyítják.

A Ka-Hyb sertést hazánkban 228 nagyüzem 328 telepén tartják. Az 1968-ban alakult vállalat, amely 1979-ben termelési rendszerre és **közös vállalatá alakult át,** 120 ezer koca tartását irányítja. A nagyüzemekben a sertésállomány 40 százalékát adja ez a hibrid sertés. A Ka-Hyb-ot már hét országban tenyésztik, illetve tartják, összesen kétmillió állatot számlálnak a hazai és a külföldi tenyészetekben, illetve telepeken.

A közös vállalat a Fejér megyei Kislángon korszerű **tenyésztési központot** épít, ebben a genetikai centrumban ezer kocát tartanak majd.

ÚJ ÜZLET NYÍLT A IX., LILIAM UTCA 4. SZÁM ALATT

Rádiók, televíziók, magnetofonok, lemezjátszók, háztartási kisgépek és még sok más műszaki cikk különlegesen gazdag választékával várjuk a kedves vásárlókat.

AJÁNDÉKOT AZ EGÉSZ CSALÁDNAK AZ ELEKTRON CENTRUMBÓL!

Juhár Zoltán válaszol Hatvanhat

A Hatvanhat című televízió-adásban, ma 21.25 órától Juhár Zoltán belkereskedelmi államtitkár válaszol a levélírók és a nézők kérdéseire. Az adásban szó lesz az árúellátásról, a hazai termékek minőségéről, az import-árak választékáról és az áremeléséről. A Hatvanhat következő adásának témája a közlekedés lesz.

Szíriai üzet

Tudósítónktól.
A Mogürt Gépjármű Külkereskedelmi Vállalat több éves előkészítő munka eredményeként szerződést írt alá a szíriai Aftomachine vállalattal 735 jármű, és azok alkatrészei szállítására, összesen 33,5 millió dollár értékben. A járművek közül 495 Rába billenő-teherautó, 140 Csepel tehérgépkocsi, és 100 Ikarus autóbussz. A Mogürt szervizberendezések szállításával és szakemberképzéssel is elősegíti a járművek zavartalan működtetését. A megállapodás alapján 1982-ben először kerülnek magyar járművek a szíriai piacra, és remélhetőleg megteremtik a hosszú távú együttműködés alapjait.

Árrendezés Romániában

Január elsejétől a kiskereskedelmi árakat érintő árrendezésre kerül sor Romániában — jelentették be kedden Bukarestben. Az RKP KB Politikai Végrehajtó Bizottságának keddi üléséről kiadott közlemény utal arra, hogy az árrendezés célja a termelői és fogyasztói árak közti arányok javítása. Az 1982. január elsejétől életbe lépő árvaltozások összhangban lesznek a jelenlegi ötéves terv erre vonatkozó előírásaival. A politikai végrehajtó bizottság határozatot hozott arról is, hogy — ugyancsak január elsejétől — rendezik a mezőgazdasági termékek nagyüzemi felvásárlási árát is.

Illetékmódosítás

A Magyar Közlöny december 5-i számában megjelent a Pénzügyminiszter rendelete, amely módosította az illetékről szóló jogszabályokat. A rendelet alapján névváltoztatási kérelemért 400, hatósági erkölcsi bizonyítványért 50, külföldi felhasználás esetén 100, honosítási és visszahonosítási, valamint állampolgársági bizonyítványért 150, állampolgárságból történő elbocsátás esetén az okiratért 2000 forint illetéket kell fizetni. Bíróági végrehajtás során az eljárásokról lefoglalt értékek 1,5 százaléka az illeték, ha viszont a pontos értéket nem lehet meghatározni, 400 forint illetéket kell fizetni. A rendelet 1982. január 1-én lép hatályba.

Forgalomkorlátozások

Forgalomkorlátozások ma az ország főútjain. Az 1-es számú főúton, Hegyeshalom térségében sebességkorlátozás és előzési tilalom útszatelakozás építése miatt. A 3-as számú főúton, Miskolc területén, a gómbóri felüljárón útszitelakozás, előzési tilalom és sebességkorlátozás. A 4-es számú főút egy szakasza Debrecen területén lezárva, terelőút kijelölve. A 6-os számú főúton, Tolna térségében, a 133 és 134 km közös 40 km/óra sebességkorlátozás töltéscsúszási munkák miatt; a 104-es és 106-os km között, Dunakömlőd térségében 40 km/óra sebességkorlátozás és útszitelakozás szalagkorlát elhelyezése miatt. A 8-as számú főúton, Rábahídvégnél helyszíni elterelés hídépítés miatt. A 30-as számú főút, Gödöllőn továbbra is lezárva, terelőút kijelölve.

Hőzárporok

Várható időjárás ma estig; változóan felhős idő várható, szórva nyosan havazással, hózáporral. A szél a Dunántúlon fokozatosan északnyugatra fordul, és időnként megerősödik. A hőmérséklet kora délután általában minusz 2 és plusz 3 fok között alakul.

A posta csúcsporgalmi intézkedései

Az év végi csúcsporgalom zökkenőmentes lebonyolítására a posta az elmúlt évekhez hasonlóan az idén is különleges intézkedéseket tett.

Budapestre — a tapasztalatok szerint várhatóan több mint 26 millió, vidékre pedig 34 millió levél érkezik az ünnepek alatt. Külföldről 4,5 millió levelet várnak. A fővárosban körülbelül 335 ezer csomagot vesznek fel ezekben a napokban, és 205—210 ezret kézbesítenek ki. A megnövekedő forgalom miatt Budapestben az egyébként szokásos 120 gépkocsi helyett 140—160-nal végzik a csomagok házhozszállítását. Az ünnepek előtt és alatt a

postahivatalok nyitvatartási idejét is az igényekhez igazítják. Egyes postahivatalok december 20-án és 24-én két-háromórás pénzfelvételi szolgálatot tartanak a közületi befizetések elfogadására. A nyitvatartást mindenhol külön tájékoztató ismerteti.

A nyugdíjak kézbesítését az elmúlt napokban kezdték meg, és december 22-ig fejezik be. Több mint kétfélmillió nyugdíjasnak kis híján ötmillió forintot visznek házhöz a postások.

A fővárosban és a megyeszékhelyeken soron kívül kézbesítik az üdvözlő táviratokat az ünnepek alatt. A posta felhívja a figyelmet: számos ország korlátoz-

za ilyenkor a táviratok kézbesítését és csak a sürgősek továbbítását vállalja.

Az év végi ünnepek alkalmával sokan szeretnék külföldre telefonálni. Számukra az eddigi évekhez hasonlóan ezúttal is mód nyílik a nemzetközi beszélgetés előzetes bejelentésére. A posta javasolja a külföldre és belföldre telefonálni szándékozóknak, hogy az ünnepek alatt, aki csak teheti, éljen a távhívás lehetőségével, ne terhelje az amúgy is túlszűfolt kézi kapcsolós központokat.

A csúcsporgalom lebonyolításában a postaforgalmi szakközépiskola hallgatói és nyugdíjasok is segítenek.

HONVÉDELMI KABINETET adatk át kedden Tatabányán, az Úttörő- és Ifjúsági Házban. Komárom megyében ez az első olyan módszertani központ, amelyet az úttörőcsapatokban folyó honvédelmi munka segítésére nyitottak.

RAKÓCZI FERENC hamvai hazahozatalának 75. évfordulója alkalmából Rákóczi-emlékek címmel kamarakiállítás nyílt tegnap a Magyar Nemzeti Múzeumban. Az április közepéig nyitva tartó kiállítás látogatói megtekinthetnek számos, a fejedelemtől készült szobrot, emlékérmét is.

IDEIGLENESEN — ÉPÍTÉSSZÜNET. Atmenetileg leállítják az NSZK-beli Frankfurt repülőterének kibővítési munkálatait. A hesseni tartományi államjogi bíróság elnöke azt javasolta Holger Börner tartományi miniszterelnöknek, hogy arra az időre, amíg a bíróság dönt az új kifutópálya építését ellenőrző környezetvédelmi mozgalom népszavazási indítványáról, a tartományi szociáldemokrata kormány függesztesse fel az építési munkálatokat. Börner beleegyezését adta ehhez.

KATASZTRÓFA A NDK-BAN. Üszszelközött egy autóbussz és egy tehervonat tegnap reggel az NDK-beli Dornburg közelében. Az autóbussz öt utasa életét veszítette, öt másik személy megsebesült. A szerencsétlenség közvetlen oka egyelőre nem ismert.

FELVETELIZŐK, FIGYELEM! Ertesítik azokat, akik az Agrártudományi Egyetem mosonmagyaróvári mezőgazdaságtudományi karának levelező tagozatán kívánják tovább tanulni, hogy az érdeklődők részére a felvételi tárgyakból — kémia, biológia — felvételi előkészítőt tartanak. Aki az előkészítőt részt kívánna venni, azok közülük ezt a szándékukat jelentkezési lapjuk beküldésével, a jelentkezési lap beküldésének határideje: 1982. január 31. Cím: Agrártudományi Egyetem, tanulmányi osztály, 9200, Mésenmagyaróvár, Vár 2.

SZONYI JENŐ festőművész kiállítására kedden nyílt meg a II. kerület, Szilfa utca 4. szám alatti, Ságvári Endre Művelődési Házban. A nyolcvanas években festett legjobb akvarelljeit, olajpasztelleit január 3-ig láthatják az érdeklődők.

A FŐVÁROSI TEMETKEZÉSI INTÉZET értesíti a budai kerületek lakosságát, hogy a Farkasréti temetőt 1982. január 1-től ismét megnyitják. A temetőt azokat az elhunytakat lehet temetni, akiknek haláluk előtt az I., II., XI., XII., XXII. kerületben volt állandó lakhelyük. A III. kerületi elhunytakat továbbra is az öbületi temetőben helyezik örök nyugalomra. Az elhunyt budai lakosok a pesti oldal temetőiben továbbra is temethetők.

ZELK ZOLTÁN, a közelmúltban elhunyt kétszeres Kossuth-díjas költő születésének 75. évfordulója alkalmából emlékestet rendeznek péntek este 7 órakor a Kossuth Klubban. A Magyar Írók Szövetsége a költő születésének 75. évfordulója alkalmából korszorúziái ünnepséget rendez december 18-án, pénteken délelőtt 10 órakor a Farkasréti temetőben levő sírnál (22/1-es parcella, 1. sor).

ÚTIPROGRAMOK. Csaknem harminc országba kis híján 200 utazást szervez jövőre a Volántourist — jelentették be tegnap a vállalat 1982-es terveit ismertető sajtótájékoztatón. A most megjelent programfüzet az utazások széles skáláját kínálja. A személygépkocsi-kölcsönzésben újdonság: január 2. és április 30. között 10 százalékos engedményt adnak a bérleti díjhoz.

LEEGETT A NIGÉRIAI KÜLVY-MINISZTERIUM. Lángok martalékává vált kedre virradóra a nigériai külügyminisztérium épülete. A Lagos központjában levő épület feltehetőleg elektromos zárlat következtében gyulladt ki. Többen égési sebeket szenvedtek, áldozatokról nem érkezett jelentés. A 100 főtöltő erőforrásait ellenére a hétémeletes épület teljesen kiégett, így a nigériai külügyminisztériumot új épületbe kell költöztetni.

KI KOPOG? címmel Levante Péter műsorát december 19-én, szombaton 10.30 órakor rendezik Vácott, a Madách Imre Művelődési Központban általános iskolásoknak.

A **VIDROCKZI-ERDEI BE-TYAR** című daljátékot mutatják be ma a Tatabányai Népházban, az Operettszínház művészeinek fellelével és a Tatabányai Bánnyás Művészegyesület közreműködésével. A daljáték Farkas Ferenc Kossuth-díjas zeneszerző műve.

DR. KOROSSY SÁNDOR professzort, az István Kórház főorvosát, kinevezték a Német Demokratikus Köztársaság Dermatológiai Társasága levelező tagjává. Az erre vonatkozó okmányt Dieter Zibelius, az NDK budapesti nagykövetségének ügyvivője adta át kedden a nagykövetségnek.

NEHÉZ NAPOKAT ÉLNEK AT Moszkva autósai: hétfőn — három napon belül immár második — csaknem teljesen megbénította a főváros forgalmát a szokatlanul nagy havazás. Reggeltől egészen a késő délutáni órákig egyfolytában sűrűn esett a hó, s a kisebb koccsanásoknál is nagyobb gondot okoztak az elakadt járművek.

ÉPÍTŐANYAG-ÁRUHÁZAT nyitott Baján az Alföldi Tűzép Vállalat.

SZURCSIK JÁNOS Munkácsy-díjas festőművész alkotásából nyílt kiállítás tegnap Kiskörösnön, a Művelődési Központban.

INFÜZIÓS LABORÁTORIUMOT adtak át tegnap a berettyóújfalui városi kórházban. A mintegy 14 millió forintos beruházással épített ötszáz négyzetméter alapterületű új egészségügyi intézmény a berettyóújfalui kórház mellett a debreceni Bartók Béla úti tanácsi kórházat is ellátja infúziós oldatokkal.

SZOVJET IDEGENFORGALMI kiállítás nyílt tegnap Győrött, a Megyei Művelődési Központban. Az Intourist és az IBUSZ által rendezett kiállítás nagyméretű, színes képeken mutatja be a Szovjetunió legszebb tájait.

FAGYHALÁL INDIÁBAN. Hideg légtömegek törtek be India északi, szubtrópusi éghajlatú síkságaira, és sok helyütt nulla fok körüli hőmérséklet mértek. A rendkívüli hideg következtében Bihar államban eddigi adatok szerint huszonten vesztették életüket.

MAGYAR PULYKA BÉCSBE. A Zala megyei Baromfifeldolgozó és Értékesítő Közös Vállalatnál megkezdtek a karácsonyi pecsenyepulyka vágását. A nagy területű, ízletes húsu szárnyasból az idén a tavalyinak kétszeresét, 24 tonnát szállítanak Ausztriába. Az első előhűtött pulykával rakott kamion tegnap indult Bécsbe.

FOTÓK KODÁLYRÓL. Negyvenhárom fényképről készült fényképfelvételek adományozott Vámos László Balázs Béla-díjas fotóművész a kecskeméti Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézetnek. A felvételek a világhírű zenetudós gazdag életművének 1960—1967 közötti szakaszának fontosabb eseményeit örökítik meg.

TROPUSI ESŐZÉS. Huszonnyolcan vesztették életüket Brazília Rio de Janeiro államában a múlt hét végi trópusi esőzések következtében. A természeti csapás nyomán csaknem ezren váltak hajléktalanná. Ebben az államban a közelmúltban már nyolcvan emberéletet követelték az áradások és földcsuszamlások.

ÜVEGFAL címmel jelent meg az elmúlt évben Előd László első kötete. Az író december 17-én, csütörtökön tartandó szerzői estjét Világ, csóna, vers címmel rendezik meg Budapestén a Fiala Művész Klubjában.

EMLEKTÁBLA AVATASA. A Magyar Írók Szövetsége december 18-án, pénteken délelőtt 11 órakor Németh László Kossuth-díjas író egykori lakóházán (XII. kerület, Szilágyi Erzsébet fasor 79.) elhelyezett emléktáblánál avatóünnepséget rendez.

ÜZENET A VEGTELENBE címmel a vers- és prózamondó kör december 16-án este 7 órakor tartja a következő bemutatóját a Radnóti Miklós Szinpadon.

TÜZ PUSZTÍTOTT kedden Londonban. Kétten életüket vesztettek és mintegy tizenötven megsebesültek. A tűz egy lakóházban kezdődött és gyorsan átterjedt két másik épületre is. Az álmukból felriadt lakók az ötemletes házak ablakain át próbáltak menekülni. A berakásokat nagyrészt olasz és spanyol vendégmunkások lakták.

VILÁGREKORDER SZARVAS-AGANCS. Múzeumba került az új magyar világrekorder szarvasagancs. A zagrabi vadászati kiállításon nemzetközi zsűri bírálta el és 269,89 pontra értékelte az 1981. szeptember 15-én Pusztakovácsiban, Somogy megyében ejtett szarvasot, amelyet most a MEM és a MAVOSZ vezetői hivatalosan átadtak Szabó Lórándnak, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum főigazgatójának. A kapitális trófeát a múzeum kiemelt helyén a látogatók december 16-tól tekinthetik meg.

(X) A Magyar Államvasutak Budapesti Igazgatósága közli, hogy 1981. december 21-én (hétfőn) 8.00 órától 16.00 óráig a posta hírközlő berendezések betárolásai mérésének idejére fészültesség alá helyezi:

a) Bp. Kelenföld—Budafok—Albertfalva,
b) Bp. Kelenföld—Budafok—Háros állomásig
a vonalszakazon elkészült nagyvasúti villamos felsővezeteki rendszert.
A nagyvasúti villamos felsővezeték, a megkerülő és távvezeték 2. (kettő) méterben belüli megközelítése, megérintése életveszélyes, ezért tilos.

(X) December 16-án, szerdán este fél 6 órakor Rodostó és Istanbul címmel, Búza Domokos tart diavetítéssel illusztrált előnybeszámolót az Új Tükör Világjárók Klubjában (Budapest, VII. Osvát u. 11.) Belépődíj: 10 Ft. (december 23-án és 30-án téli szünet)

(X) Mély fájdalommal tudatom mindenkivel, aki ismerte, hogy forrón szeretett feleségem, GERBÉ MIHALYNE ERŐS ERZSEBET váratlanul elhunyt. Hamvasztás után búcsúztatás 1981. december 22-én, 11 órakor, a Rákócseresztúri új köztemetőben lesz. Gyászoljak: ferje, valamint testvérei: Sándor, Imre Pál és sógornói: Bözsi, Vera, Gitta.

Elhunyt Farkas Aladár

Farkas Aladár, a Szocialista Hazáért Erdemrend kitüntetettje, Munkácsy-díjas szobrászművész, érdemes művész, életének 72. évében elhunyt. Végző búcsúztatása december 22-én, 13 órakor lesz a Mező Imre úti temető díszravatolójában — közli az MSZMP VI. kerületi bizottsága, a Művelődési Minisztérium, a Magyar Partizán Szövetség és a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége.

*

Farkas Aladár Újpesten született, kilencgyermekes munkáscsaládban. Munkásként tanult szobrászatot. Első kiállítását 1936-ban Budapestén rendezték meg. Később Párizsban tanult, ott lett a Francia Kommunista Párt tagja. Hazatérése után részt vett az illegális KMP vezetésével működő szocialista képzőművészek csoportjának újjászervezésében. 1942-ben büntetőszázzaddal Ukrajnába vitték, ahol hadifogságba került. Hazatérése után bekapcsolódott a képzőművészeti élet megszervezésébe. A Képzőművészek Szövetsége, a Képzőművészeti Alap és az ágazati szakszervezet alapítói közé tartozott.

1948 óta volt tagja a szakszervezet központi vezetőségének, valamint a partizánművészeknek. A munkásárság alapító tagjai közé tartozott, s részt vett az MSZBT, a Békétanács, valamint a Hazafias Népfront munkájában.

A felszabadulást követően számos szobrot állítottak fel Budapestén és vidéken, így például Sallai-Fürst emlékművét Angyalföldön, Marxról készült alkotása a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem, két reliefje az MSZMP KB székházának auláját díszíti. Legismertebbek kispasztikai sorozatai, amelyek a koreai háborúról és a vietnami nép szabadságharcáról készültek. Művei sok önálló és csoportos kiállításokon szerepeltek idehaza és külföldön. Alkotásai hazai és külföldi múzeumok megbecsült művészeti értékei. Munkásságát számos magas kitüntetéssel ismerték el.

HALÁLOZÁS

IDÓS SIPOS FERENC, a munkásmozgalom régi harcosa, a Szocialista Hazáért Erdemrend kitüntetettje, aki 1925-től volt a párt tagja, életének 84. évében elhunyt. Temetését 1981. december 21-én, délután 14.30 órakor lesz Szolnokon, a Munkásor úti temetőben — közli az MSZMP Szolnok városi bizottsága.

Tűz a HÉV-gépházban

Hétfőn a késő esti órákban, eddig ismeretlen okból tűz ütött ki a szentendrei HÉV Filatorigátnál levő gépházban. A kivont tűzoltóság rövid idő alatt elfoltta a tüzet, amelynek következtülési körülményeit most szakértők vizsgálják. A forgalomban csak a késő esti üzemenzés előtt volt fennakadás, nem közlekedtek a HÉV-szerelvények, s átmenetileg a környéken nem volt villany. Kedd reggelre azonban mind a villanyszolgáltatás, mind a gyorsvasút forgalma helyreállt.

Jelöltjeink az ügétőversenyekre

I. Görög-tűz (5) — Concurrent Will (1) — Glasz (9) — Felon (6).
II. Herba (1) — Hársfávirág (7) — Hajnal (5) — Hargita (2).
III. Tétova (9) — Gimpli (4) — Emu (5) — Docens (3).
IV. Gesta (2) — Esztrád (10) — Erba (8) — Gabin (3).
V. Greenwood (1) — Elvált (5) — Fonák (3) — Caliban (8).
VI. Fűves (4) — Fakereg (11) — Fűzfaliget (10) — Etruszk (3).
VII. Ellenőrző (8) — Datura (8) — Újhold (1) — Cerberus (4).
VIII. Akrobata (4) — Eriggy (7) — Echo (1) — Barackvirág (2).
A versenyek 16.30-kor kezdődnek.

Egy hét a világgazdaságban

Válasz az OPEC-nek

Régen zajlott le az OPEC miniszteri konferenciája olyan nyugodt légkörben, mint ezen a héten Abu Dhabiban. Az olajárral kapcsolatos szennvedélyek felzárkóztatásának elmaradása két okkal magyarázható. Egyrészt a 13 országot tömörítő szervezet október végi, rendkívüli értekezletén döntés született az olajár egységesítéséről, valamint a hordónként 34 dolláros olajár 1982. végéig történő befagyasztásáról, másrészt az OPEC tagállamai ma nincsenek abban a helyzetben, hogy áremeléssel borzolják a világgazdaság kedélyét.

Az „évváró” tanácskozáson Jamani, a szervezet vezető hatalmának, Szaúd-Arábiának olajminisztere egyértelműen kollégái értésére adta: a jövő év végéig szó sem lehet a „fekete arany” árának az emeléséről, még abban az esetben sem, ha a dollár árfolyamának alakulása azt megkövetelné. Jamani kijelentését nem fogadta ellenzés, nem került sor vitára ebben a kérdésben. A nézeteltérések inkább a hosszú távú árstratégiaival kapcsolatban mutatkoztak meg, s a jelek szerint ez a kérdés még jó ideig ad vitatémát az OPEC-fórumoknak.

A vita arról folyik, miként állapítsák meg a kőolaj árát a jövőben, miként vegyék figyelembe a mindenkori piaci helyzetet, a vezető tőkes valuták árfolyamának alakulását, valamint az infláció mértékét. Szaúd-Arábia olyan megoldást szeretne keresztülvinni, amely lehetőséget biztosít a tőkes világ olajfogyasztóinak az áralkulás előrelátására, a nagyobb meglepetések elkerülésére. Elsősorban technikai kérdésekről folyik a vita ebben a témakörben.

Izgalmasabb kérdés az úgynevezett felárak témája, illetve mértéke. Az októberi határozat értelmében a tagországoknak joguk van a 34 dolláros alapárrhoz legfeljebb 4 dollár felárral hozzátenni, a kitermelt kőolajuk mennyiségétől függően. Csak hogy a tagállamok jelentős része nem használta ki a felárak adta burkolt áremelési lehetőséget teljes mértékben, hiszen az olajkereslet megespannása egyre növeli a termelők értékesítési gondjait. Az adott árszávon belül mind több OPEC-ország nyújt kedvezményeket, árcsökkenést vevőinek, hiszen olajkútjaik messze csúcskapacitásuk alatt dolgoznak. (Jelenleg a tagországok napi 20-21 millió barrel olajat hoznak a felszínre, a kutak összesített termelési csúcskapacitása viszont meghaladja a 41 millió hordót.)

A kőolajexportáló országok Szervezetének olajminiszterei kénytelenek tudomásul venni, hogy az idei év jelentős változásokot hozott az „olajfronton”. A világ válasszta a kihívásra, s idén már beérték az árszabályozás ellen hozott szigorú választékek ellen gyümölcsei. Az iparilag fejlett országok a kezdeti benuktás után sorra vezették be az energiatakarékosságot, az alternatív energiaforrások kiaknázását szorgalmazó döntéseket fogadtak el. Számottevően visszaesett a világ kőolajigénye.

A statisztikák tanúsága szerint sok országban sikerrel jártak az energiatakarékossági intézkedések: jelentősen csökkent az ipar olajfelhasználása, előtérbe kerültek a takarékos gyártási technológiák, az energiatakarékos gépek és berendezések, a szigetelési módszerek tökéletesítése révén pedig csökkent a háztartások energiafogyasztása. Mindezt oda vezetett, hogy csak a fejlett tőkes államok kőolaj-behozatala egy esztendő alatt 10 százalékkal csökkent, s az előrejelzések szerint az olajigény a racionalizálás következtében tovább mérséklődik. Az olajimport visszaszorítása jótékony hatással van az országok külkereskedelmére és fizetési mérlegére, s lehetőséget nyújt a korábban elhatározott fejlesztési tervek folytatására. Ugyanakkor vérszesen csökkennek az OPEC bevételei és pénzfeleslegei.

Az 1979-es napi 31 millió hordónyi OPEC-termelés idén több mint 50 százalékkal csökkent, s ez természetesen hatással van az olajjérvélmek alakulására. A szervezet tagországainak fizetési mérlegfeleslege tavaly még 110 milliárd dollár volt, s ez a felesleg az előrejelzések szerint 1983 végére eltűnik, hiszen az OPEC-tagok egyelőre nem számíthatnak csökkenő gazdaságfejlesztési kiadásainak.

A statisztikák tanúsága szerint azok az országok értek el jelentős eredményeket az olajbehozatal visszafogásában és az energiatakarékossági erőfeszítésben, amelyek „időben ébredtek” és nem vártak hosszabb ideig az intézkedések meghozatalával. A fáziskiesésben levő államokban is már kezdenek megmutatkozni az energiatakarékosság első eredményei, mintegy figyelmeztetve az olajexportálókat, hogy a „második hullámban” sem számíthatnak a kereslet jelentős emelkedésére.

Természetesen a kőolaj még sokáig nélkülözhetetlen marad, de kizárólagossága fokozatosan csökken. Az olajkartell széthullására sem kell számítani, de tény, hogy az OPEC már nem olyan erős, mint néhány évvel ezelőtt. S mások lettek a gondok is: manapság már nem az áremelkedés mértékéről folyik a vita az olajháják és -galambok között, hanem arról, hogyan lehet viszonylag fájdalommentesen átvészelní a tartósan igényező kereslet visszaesését. Hiszen minden olajtermelő szeretné eladni földje mélyének kincsét, de már a vevők sem a régié. Ezért is kezdtek a tagországok nyílt, vagy titkos árengedmény-háborút, s ezért megkezdte az OPEC-en keletkezett repedések.

1982 végéig tehát változatlan marad az olajár, a világ kőolajimportőr országainak büdzséje lélegzetvételnél szűnehetne. Nem lesz azonban közömbös az árak alakulására 1983-tól, hogy miként sikerül folytatni az energiatakarékossági programokat, a hagyományos és az új energiaforrások kiaknázását, illetve felhasználását.

Gonda György—Szentgáli Péter

A KOPINT jelenti

Olcsóbbak a nemesfémek

Az októberi és a novemberi átlagárakat összehasonlítva megállapítható, hogy a világ legnagyobb tőzsdéin lanya a szines- és nemesfémek iránti kereslet. A nemesfémek közül a palládium 14 százalékkal, a platina 12, az ezüst 11, az arany 5,6 százalékkal kisebb értékű, mint egy hónappal korábban. Csökkent a következő szinesfémek jegyzése is: az ólom 10, a króm 8,7, a bizmut 8,7, az alumínium 8 százalékkal, míg a kadmium, a horgany, a minium 5-6, a réz 4 százalékkal olcsóbb. Az ón ára a felvásárlások következtében 1,4 százaléknál emelkedett. A

fémhulladékok közül leginkább a vashulladék (9,7 százalékkal) és az ólomhulladék (8,6) ára esett. Az ócskavas is csaknem 7 százalékkal csökkent értékéből.

A vegyi áruk jegyzése is esett némileg: a nyersgumj (London) 1,6 százalékkal, a sellak (Calcutta) 3,2 százalékkal. A motorbenzin árcsökkenése 2 százalékkal. A különböző nyersbőröket 2-6 százalékkal jegyzik magasabban. A gypjúáraknál is meredekebben estek a gypotárak, például a mexikói gypot 14 százalékkal.

Befejeződött a TOT IV. kongresszusa

(Folytatás az 1. oldalról)

mek előnyösebb helyzetben vannak a termelőknél, és ezt gyakran érzetik is. Elmondotta, hogy a monopolhelyzet, illetve az esetenkénti kiszolgáltatottság miatt ugyan szükség van központi intézkedésekre, de egyre kevesebb számban, mert az agrár-, illetve a gazdaságpolitika újabb és újabb intézkedései mindinkább olyan helyzetbe hozzák a termelőket, hogy egyenrangú társakká válnak. Kifejtette, hogy a termelőszövetkezetek és társulásaik ilyen értelemben is képesek a további megújulásra.

Foglalkozott a miniszter a gazdaságban lemaradt termelőszövetkezetek helyzetével, ezek az üzemek 1,5 millió hektáron gazdálkodnak, árujuk nélkülözhetetlen a hazai ellátásban és az exportban, ezért megsegítésüket a mezőgazdasági vezetés folyamatosan napirenden tartja. Arra van szükség, hogy ezekbe a gazdaságokba jól képzett szakembereket irányítsanak, segítsék a szakképzett munkaerő letelepedését, javítsák egymás közötti együttműködésüket és minden lehetséges módon felkarolják gazdasági felmerkedésüket.

Kevesebb veszteséges üzem

Váncsa Jenő ezután a mezőgazdaság helyzetéről, idej teljesséimneiről szólva elmondotta, hogy a termelés elmaradt a tervezettől, de meghaladja a tavalyi, különben magas színvonalat. Az elmaradás fő oka az, hogy a gabonánál kiesések voltak és a termőterület is csökkent. A többi ágazat általában teljesítette, sőt az előirányzatokon felül termelt, ám a gabonatermelésnek meghatározó a szerepe. Az idei eredmények is azt mutatják: az az üzem, amely ezen a területen lemarad, csak nehezen ellensúlyozza a bevételkiesést. A mezőgazdaság összességében kedvező, zavartalan belső ellátást biztosított, és az elmúlt évhez képest 17 százalékkal nőtt a mezőgazdasági termékek, feldolgozott élelmiszerek exportja, ami különösen figyelemreméltó eredménynek számít. A gazdaságok nyeresége az elmúlt évihez hasonló színvonalon alakult, viszont kevesebb a veszteséggel gazdálkodó üzem és a veszteségek maguk is felére csökkentek.

Mindezekkel megalapozták a jövő évi munkát. A feladatok jövőre nem kisebbek az ideinél; a mezőgazdaságnak 4-4,5 százalékkal kell növelni a hozzájárulást a nemzeti jövedelem növeléséhez. A közös gazdaságok az előirányzat szerint 5,5 százalékkal növelik a termelést.

A továbbiakban kitért a műszaki-technikai ellátás nehézségeire. Elmondotta, hogy az ellátás színvonala magasabb a korábbinál, hiszen néhány évvel ezelőtt sok gépet nem tudtak megvásárolni az üzemek, az idén viszont egyértelműen kínálati piac volt a gépjárműgyártásban. Gyakran azonban valóban alapvető alkatrészek és gépi felszerelések hiányoznak, amit a termelők joggal tesznek szóvá. A lehetőség szerint igyekeznek megjavítani a gép- és műszaki eszközellátást. Kérte, hogy a mezőgazdasági nagyüzemek is kapcsolódjanak be — akár kooperációval vagy más módon — az alkatrészellátásba, segítve ezzel a közös gondok orvoslását.

Elmondotta, hogy a gazdaságokban a munkaszervezés színvonala sokat javult, gyakran azonban még mindig a túlszervezés jelei mutatkoznak, s ennek következménye, hogy a vezetők nemegyszer elszakadnak a mindennapos élet ügyes-bajos gondjaitól és az érdekltség is eltávolodik a munkahelyektől, ami a termelés fejlesztésénél is hátrányos. Foglalkozott a korrektek termelői kapcsolatok igényével, összefüggésben a kongresszuson is elhangzottakkal: való igaz, hogy a szerződő felek gyakran nem partnerei egymásnak, hanem egyenesen ellenfelei. Az önállóvá váló élelmiszeripari üzemek azonban várhatóan jobb társai,

partnerei lesznek a termelőszövetkezeteknek és megfordítva, így hát kialakulhat egy korábbinál jobb viszony, amely a partneri együttműködés jegyét hordozza magán.

Hozzászólások

Növénytermesztésünk fejlődésében döntő a jelentősége a termelési rendszerek munkájának. Magyar Gábor, a nádudvari Kukorica és Ipari Növény Termesztési Rendszer igazgatója, beszámolt a kongresszusnak azokról az eredményekről, amelyeket partnergazdaságaik 640 ezer hektáron értek el. Külön foglalkozott a rendszerközpont szolgáltatásával, és kiemelte a napraforgó értékesítésének új formáját. Kikapcsolták a felvásárlást végző vállalatokat, és a KITE partnergazdaságai a növényolajiparral közvetlenül kötötték termékértékesítési szerződést. A szállítást, a mag átadását és az elszámolást, valamint a vételár kifizetését a rendszerközpont végzi. Szólt az ősz tárolási gondokról, s arról, hogy a rendszerközpont összefogásával a 145 ezer tonnányi napraforgótermés egyharmadát befogadó közös tárolótér létesült.

A felszólalók közül többen hangoztatták, hogy a mezőgazdasági gépek alkatrészellátásának megjavításáért valamit tenni kellene. Gábor András ipari miniszterhelyettes elmondta: a magyar gépipar évente 1,8-1,9 milliárd forint értékű mezőgazdasági alkatrészt gyárt. Ez a mennyiség nyilván kevés, de ha az üzemek jobban szerveznék a javításokat, ha az amortizálódó gépeket valóban kicserélnék — és persze, ha az ipar jobb gépeket gyártana —, úgy ez az alkatrésztermelés akár elég is lehetne. Az ipar törekszik a helyzet javítására, de a szövetkezetek melléküzeméig is sokat tehetnek az alkatrészek gyártásáért, felújításáért.

Miközben a téveszek jövedelme évről évre nő, a tagság és a vezetés jövedelme egyhelyben topog — fejtegette felszólalásában Hegedűs Lajos, a hartai Erdei Ferenc Tsz elnöke. Azért is baj ez — mondta, mert alig van lehetőség a jövedelmek közti differenciálásra. Így van ez szövetkezeteken belül, és így van a szövetkezetek között is. Pedig a jövedelmkülönbség nagy hajtóerő. Ha hiányzik, úgy nem lehet azon csodálkozni, hogy a gyengén gazdálkodó téveszeknek mintegy fele nem a kedvezőtlen adottságuk, hanem a jó termőfölddel rendelkező üzemek között található. A személyi jövedelmek differenciálásának hiánya ellentétes az MSZMP XII. kongresszusának határozatával is, és gátja a fejlődésnek.

Major Zoltán, a kaposmérői Latinka Tsz szerelője a kongresszus küldöttei előtt felidézte azt, amiről munkatársaival gyakorta beszélt: mintha megrekedt volna a szocialista brigádmozgalom. Akcióit kell kezdeményezni — mondta a szerelő — azért, hogy megújulhasson a mozgalom, és beilleszkedjen a szövetkezetek önkormányzati rendszerébe.

A szövetkezeti mozgalom sokat vitatott területéről, a szakszövetkezetek helyzetéről beszélt Csipkó Sándor, a keceli Szőlőfűrt Szakszövetkezet elnöke. Emlékeztetett rá, hogy az ország leggyengébb termőhelyi adottságai között jött létre ez a szövetkezeti forma. Gyakran kérdezik: mikor alakulnak át a szakszövetkezetek téveszekké? Mit válaszolhatok erre? — kérdezte Csipkó Sándor. — Négyezer ember elnöke vagyok, szövetkezetünknek félmilliárd forint a vagyona, és a megye egyik legnagyobb szőlőtermelői vagyunk. Tagságunk saját pénzén — persze, igénybe véve az állami támogatást is — százhektáros táblákon közös szőlőt telepít. Vagyis lemondanak a közvetlen tulajdonjogról, s csak a lehető legésszerűbb földhasználatot nézik. De miközben a nagyarányú szőlőtelepítés lassan meghozza gyümölcsét, a szakszövetkezetnek semmi lehetősége sincs borászati kapacitásának bővítésére. Pedig régóta tudjuk: a szőlő mellett ott a helye a borászatnak is.

A kongresszusi vitát Szabó István, a TOT elnöke foglalta össze. A termelőszövetkezeteknek most az a feladatuk — mondotta egyebek között —, hogy maximalisan hasznosítsák a jelenleg is rendelkezésre álló eszközöket, és éljenek a helyi lehetőségekkel. Am ügyelniük kell arra, hogy ne csak a legközelebbi fejlesztéseket lássák maguk előtt, hanem távolabbra is tekintsenek, mintegy elősegítve a későbbi fejlesztési programok megalapozását. Az, hogy a magyar mezőgazdaság az élesedő nemzetközi versenyben kivívott helyét a továbbiakban is megtartsa, közös ügye a termelőknek és mindazoknak, akik szoros együttműködésben tevékenykednek az agrártermelés fejlesztésén. Ezen az úton haladva kell javítani a munkát, szigorítani az üzemi élet rendjét, felegyelmét, fokozni és élesíteni a vállalkozó szellemet.

Elismerően szólt arról, hogy az ipar fokozottabban felkarolja a mezőgazdaság ellátását, egész sor új fejlesztés segíti az agrártermelőket. Am néha kevésnek tetszik az erőfeszítés, mert régebbi lemaradást kell behozni, régebbi adósságokat kell törleszteni.

A TOT elnöke kifejtette, hogy az üzemek közötti differenciálódás túlzott mértékű, előlött nem szabad napirendre térni, viszont ezekben az üzemekben meg kell erősíteni a belső rendet és a felegyelmét is, enélkül kárba veszt a külső segítség.

Befejezésül rámutatott, hogy a kongresszuson felvetett javaslatokkal a TOT és annak testületi szervei folyamatosan foglalkoznak majd, keresve a megoldás útját-módját.

Határozathozatal

A kongresszus határozatot fogadott el, amely megállapítja: az MSZMP bevált és a változó körülményekhez rugalmasan alkalmazkodó agrár- és szövetkezetpolitikája jó alapot teremt a mezőgazdasági szövetkezeti mozgalomra háruló gazdasági és társadalmi feladatok teljesítéséhez. A kongresszus a mezőgazdasági szövetkezeti mozgalom közös ügyének tekinti, hogy az MSZMP XII. kongresszusának határozatából, és a VI. ötéves népgazdasági tervből a szövetkezetekre és érdekképviseleti szerveikre járó feladatok teljesüljenek. Jó alapot teremt ehhez a munkásosztály és a szövetkezetek parasztsági szilárd szövetsége. A dokumentumban kifejezésre jut az is, hogy a mezőgazdasági szövetkezeti mozgalom — a társadalom aktív támogatásával — a következő időszakban is teljesíteni fogja gazdasági-társadalmi feladatait.

A kongresszus elfogadta a mezőgazdasági termelőszövetkezetekről szóló jogszabályok módosítására kidolgozott javaslatot, továbbá módosította a TOT alapszabályát, és a területi szövetkezetek alapszabály-mintáját.

A kongresszus megválasztotta azt a 18 TOT-tagot, akik korábban a megyékben megválasztott 107 taggal 125-re egészítették ki az országos tanácsot. Az új országos tanács megtartotta az első ülését, ezen tagjai sorából megválasztotta a 21 tagú elnökséget, a TOT bizottságait, valamint az országos szövetkezeti tanácsba delegált 9 TOT-tagot. Megválasztották a TOT vezető tisztségviselőit.

A Termelőszövetkezetek Országos Tanácsának elnöke ismét Szabó István lett. Az országos tanács új főtitkára Eleki János, a főtitkárhelyettese ismét Lehoczi Mihály lett. Az új tanács megköszönte az eddigi főtitkár, Czibalmos Béla munkáját, aki más területen kapott beosztást.

A kétnapos kongresszus Szabó István zárszavával ért véget.

A TOT kongresszusáról Gábor Iván és Keresztényi Nándor tudósított.

Gazdaság, politika, kultúra

Megújuló könyvkiadás

Az utóbbi időben mind a politikai, mind a szakmai sajtóban cikkek, vagy éppen kritikai írások jelentek meg könyvkiadásunk helyzetéről, fejlesztésének műhatatlan szükségességéről. Felelős állami s politikai testületek is számot vetettek az eddig elért eredményekkel s mérlegettek, miként lehetne könyvkiadásunkat életünk követelményei szerint továbbfejleszteni oly módon, hogy korábbi eredményeinket megtartsuk, s a kor követelményei szerint alakuljon a kiadói munka. Erről beszélgetünk most dr. Udvarhelyi Lászlóval, a Művelődési Minisztérium Kiadói Főigazgatóságának vezetőjével.

— A hazai könyvkiadás ügyének elemzése, módszereinek, munkastílusának, tartalmának korszerűsítése nem szakítható el a szakma konkrét társadalmi környezetének vizsgálatától, sőt azoktól az általános tendenciáktól sem, amely egész társadalmunkra és gazdaságunkra jellemző. A könyvkiadásnak meg kell felelnie a mind differenciáltabbá váló igényeknek, eközben pedig újabbnál újabb olvasói igényeket kell felkeltenie. Az igények felkeltése azonban nem öncél, ezt egész társadalmunk — ezen belül gazdasági-politikai, szellemi életünk — fejlődése kívánja, vagy éppen sürgeti. Előrehaladásunknak olyan időszakához érkezünk, amikor fejlődésünk fő tartaléka az emberi tényező, az emberi képességek kibontakozása. Ilyen körülmények között növekvő kötelezettségek hárulnak az emberi tudatot formáló, s közvetve az emberi meggyőződést, cselekvést alakító könyvkiadásra. De a könyvkiadás sajátos funkciójának belső törvényszerűségeiből adódóan is fel kell mérnünk a „világ” igényeit. A könyvkiadás a társadalom egyik fontos rétegének, az értelmiségnek sajátos működési területe is, az értelmiség megnyilvánulási formáinak egyike. Eppen ezért kiadáspolitikánk értelmiségipolitikáknak is szerves része. Mégpedig olyan sajátos része, mely a politikai élet, a gazdaság, a művészetek szférájában munkálkodó értelmiségiek egyaránt érdekli s érinti.

— Jellemezne a könyvkiadás és a gazdaság sajátos alakuló kapcsolatát vagy éppen viszonyrendszerét?

— Úgy vélem, kölcsönös kötelezettségvállalás alakul ki a gazdasági szféra s a könyvkiadás között. Ennek lényege: a könyvkiadásnak a maga sajátos eszközeivel hozzá kell járulnia a gazdaság s a társadalom strukturális változásaihoz, segítenie kell e folyamatok kibontakozását, a gazdaság pedig éppen ezért megkülönböztetett figyelmet fordít — a saját érdekében — a könyvkiadásra. Ez a figyelem a könyvkiadás anyagi támogatásában nyilvánul meg. Mindez már korábban is érvényesülő, valóságos összefüggés, viszonylat volt, de most, a növekvő követelmények közepette mindez új feladatokat szül. A minőségi igények követelik, hogy a könyvkiadásban is vessünk számot azzal, mi az, ami addig elért vívmányainkból megmaradt, s fejlesztendő, s mi az, amit — akár a megszűntetve megmaradás folyamatában — módosítanunk kell. Arról van tehát szó, hogy a könyvkiadás szolid bázisán, 10–15 éves fejlődése során, a művelődési szféra s a nyilvánosság hatékony tényezőjévé vált hazánkban, egyidejűleg azonban ellentmondásai is plasztikusabban jelentkeznek.

— Az állam tehát jelentős mértékben támogatja ezután is a könyvkiadást, s a könyvterjesztést?

— Pontosabban szeretnék fogalmazni: ez az állami támogatás valójában elsődlegesen nem a kiadás támogatása, hanem a fogyasztóknak nyújtott ártámogatás, amelyet a központi költségvetés nyújt a fogyasztóknak a kiadókon keresztül. Ezt a támogatást tehát az alacsony könyvárakkal a fogyasztók kapják, a központi költségvetésből, másrészt a kiadók maguk is — differenciált kiadói politikájukkal, élve a számukra teremtett feltételekkel — támogatják, mégpedig ezután mind körültekintően támogatják majd az igazi értékek születését, közreadását, s közzétételét. Azt hiszem, ez így pontosabb válasz az elhangzott kérdésre, hozzátéve azt, hogy természetesen, az ilyen támogatási rendszer a művészeti, irodalmi alkotófolyamatot is ösztönzi s orientálja. Mindebből következik, hogy stabil alapelvünk: a könyvkiadás nem tehető ki a piaci viszonyok szabad játékának, e téren a művelődéspolitikai, vagy éppen a politikai prioritás elveinek változatlanul, vagy még jobban kell érvényesülniük. Ugyanakkor a piaci viszonyok serkentő hatását jobban fel szeretnénk használni művelődéspolitikai céljaink elérésében. Így tehát sajátos hierar-

chia van a művelődéspolitikai és gazdasági szempontok között. A két tényező pozitív kölcsönhatására van szükség éppen a művelődéspolitikai sikere érdekében.

— Melyek az alapvető művelődéspolitikai prioritások?

— Egyes ágazatok között például különösképpen támogattuk és támogatjuk a jövőben is a tinikönyvkiadást, a gyermekirodalom születését, kiadását, terjesztését. Nagyon fontos elv továbbá, hogy támogassuk a kortársi magyar irodalom értékes alkotásait, a fiatal írók pályakezdését, szélesítsük képességeik kibontakoztatásának lehetőségeit.

— És mi változik e prioritások gyakorlati alkalmazásában?

— A jelentkező új társadalmi igényekre, a mindjobban differenciálódó követelményekre sokkal rugalmasabban kell majd reagálnia könyvkiadásunknak. Az a feladatunk, hogy a minőségi követelményeket jobban s folyamatosan érzékelje könyvkiadásunk. Minden területen a jelenleginél szelektívebb, magasabb mércékhez igazodó követelmények szerint működő kiadói gyakorlatra lesz szükség. Ez azt jelenti, hogy néhány területen, ahol a mennyiségi fejlesztés már valójában nem az élet követelménye, akár a mennyiségi csökkenést is vállaljuk. Így a könyvkiadás belső szerkezete is gyorsabban korszerűsödhet. De mindez semmiképpen sem jelentheti a mennyiségi növekedésnek minden területen mechanikusan történő gátlását, vagy éppen az öncélú mennyiségi visszafejlesztést. Ellenkezőleg: arra kell összpontosítani, csoportosítani a rendelkezésre álló erőket, hogy a valós igényeket magas színvonalon kielégítő műveket jobban támogathassuk, s e munkák számának akár a mennyiségét is növelhessük. Egészéber véve azonban úgy véljük, hogy nem a könyvkiadás volumenét kell növelnünk, hanem a szerkezetet kell korszerűsíteni.

— Következik ebből az is, hogy a szabályozórendszer a könyvkiadásban is módosítani kell?

— Fontos, hogy a társadalmi igények materiális, kézzelfogható, vagy éppen a „börön is érezhető” módon hassanak a kiadói műhelymunkában. A kulcskérdés a jó dotációs politika, amely segíti a vállalatokat abban, mit támogatassanak saját erőből is — ebben, s mit kevésbé, vagy éppen mely munkákat bízzák a piaci viszonyok értéktételére. Szó sincs azonban a könyvek árának szabaddá tételéről. Olyan ártámogatást alakítunk ki, illetve úgy fejlesztjük tovább ártámogatásunkat, hogy e szisztéma egyik sarcköve azután is a dotáció, a másik pedig a könyvek árának hatósági jellegű szabályozása. Bizonyos művek fix áron kerülnek forgalomba, más művek ára — s ez kezezi a kiadott művek többségét — hatóságilag behatárolt mozgáskörön belül marad. Továbbra is lesznek, természetesen, szabadáras művek, elsősorban a különösen reprezentatív kiadványok, illetve szűkebb rétegek érdekében igényt tartó művek. Mindez, természetesen, megköve-

Károlyi András grafikája

teli, hogy a kiadók maguk is tudjanak élni ezekkel az árképzési lehetőségekkel.

— Változik-e a könyvszakma belső szerkezete a jövőben?

— Anélkül, hogy a kiadók jelenlegi profilját lényegesen módosítanánk, a változó igényeknek megfelelően rugalmasabban kell értelmezni az egyes kiadói feladatokról. Ugyanakkor nem zárkoznak el új kiadói alapítások sem. A nyilvánosság körének bővítése, s a vidéken élő írók, tudósok, szakemberek szellemi javainak közzétételére a lehetségesnek a vizsgálatát, hogy a fővároson kívül is létesítsünk kiadói műhelyeket. A könyvterjesztés szerkezetét is korszerűsítésre vár. Az 1972-ben létrehozott struktúra nagy lépés volt a fejlődés útján, de a könyvek megjelenése, s az olvasókhöz való eljutása közötti idő rövidíteni kell. Egy jobb átterjesztőképességű, rugalmasabb terjesztési rendszerre van szükség, ehhez bizonyos módosításokat kezdeményezünk. Erősíteni kell a kiadók s az olvasók közötti kapcsolatokat is. A könyvkiadás s a terjesztés — nemes értelemben véve — érezze jobban a vásárlók igényét, kívánságát. Ami a kiadói gyakorlatot illeti, hatékonyabban kell támogatnunk azokat a törekvéseket, amelyek jobban tudnak számolni a valóságos igényekkel, kívánalmakkal, elkötelezetten képesek támogatni a valódi értékek születését, terjesztését, a fiatalok pályakezdését. E támogatásnak erkölcsi s anyagi bázisát, lehetőségeit kell javítanunk. Az ártámogatási mechanizmust is ennek alapján — illetve ennek érdekében — kívánjuk módosítani. Célunk a szerzői honoráriumrendszer korszerűsítése, ezzel is a minőségi követelmények érvényre juttatása. Abból indulunk ki, az részesüljön nagyobb anyagi s erkölcsi támogatásban, elismerésben, aki többet s értékesebbet ad a társadalomnak.

— Beszélgetésünk végéhez közelítünk. Engedje meg, hogy a kényes kérdések közül talán az egyik legkényesebbet is felvegyem: Hogyan alakul a könyvkiadás s a nyomdák viszonya?

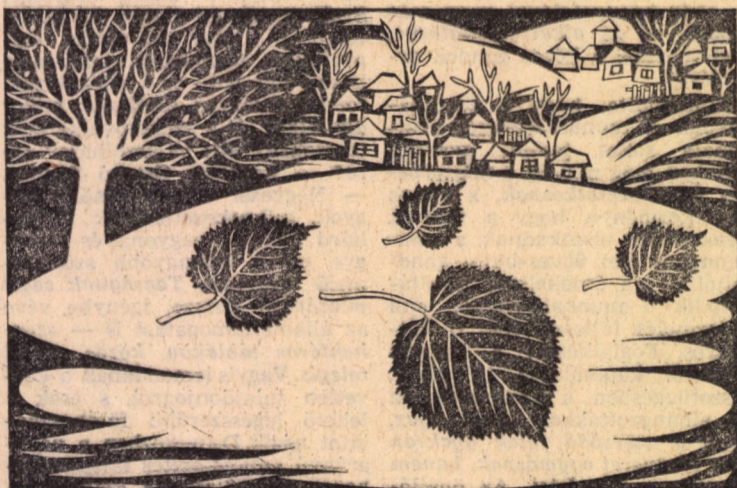
— Sokat vitatott kérdés ez, s mindenekelőtt szeretném ez alkalommal is kinyilvánítani: a magyar könyvkiadás eredményei nem jöhettek volna létre a nyomdák munkája nélkül. De az is igaz, hogy számtalan visszasság, ellentmondás jelentkezett, s van ma is jelen a viszony alakulásában. Ennek okait azonban — s ezt hangsúlyozni szeretném — nem szubjektív tényezőkben látjuk. Ennek objektív okai vannak, az érdekeltségi rendszer olyan, hogy más viszony nem is alakulhatott ki. Eppen ezért olyan érdekeltségi rendszert kell e téren kialakítani, amely nemesak azzal számol, hogy a nyomda iparszerűen termel, a nyomda ugyanis nem egyszerűen termelő üzem, hanem szellemi értékeket közvetítő, művelődéspolitikai célokat szolgáló üzem is. S ennek ki kell fejeződnie a szabályozórendszerben, az érdekeltségi viszonyokban. Enélkül — tudjuk jól — lehetetlen a továbbhaladás. Olyan viszonyokat, illetve feltételrendszert kell tehát létrehozni, mely gazdasági, pénzügyi eszközökkel is serkenti a művelődéspolitikai feladatok megoldását.

— Vannak-e még a könyvkiadás és -kereskedelem más területén is ilyen sajátos és növekvő feladatok?

— Igen: könyvkiadásunkra néldául igen nagy feladat hárul abban is, hogy hazánkról külföldön milyen kép alakul ki. Eppen ezért a könyvkülforgalomban is olyan érdekeltségi viszonyokat kell kialakítanunk, illetve tovább kell fejlesztenünk az érdekeltségi viszonyokat oly módon, hogy érezze a könyvkülforgalomban fontos politikai céljainkat.

— Köszönöm a beszélgetést.

CSÁSZTVAY ISTVÁN

Köldi Judit rajza

— Mi az, ami vívmányként mindenképpen örizendő könyvkiadásunkban?

— Megőrzendő és továbbfejlesztendő az a cselekvés- és szemléletmód, amit röviden társadalompolitikai megközelítésnek nevezhetnénk. A könyvkiadás tehát ebben az értelemben nem lehet szakmai elefántcsonttorony, hanem egyfelől szolgálat, másfelől a társadalmi organizmusba szervesen bekapcsolódott rendszer. Változatlan törekvésünk a könyvkiadás értelmiségipolitikában, nyilvánosságszerkezetben elfoglalt helyének, szerepének megőrzése, erősítése. Eppen ezek a változatlan elemek követelik a változást ott, ahol új társadalompolitikai szempontokhoz, változott réteggigényekhez egy demokratikus és felelős nyilvánosság követelményéhez kell igazodnunk.

Ércbánya — salakhegyen

Ahol a madár se jár — Hozzá kéne fogni már

Gyaloglás közben Nedobai József mutatja a tájat:

— Gyerekkoromban, úgy harminc éve, mindig ide jártunk szalagálmán, játszani. Amikor tavaszfelé már kezdett fogyni a hó, csak néhol maradtak fehér-szürke foltok, akkor lehetett legjobban rókát fogni. Két-három kiskrókát eladtunk az állatkertnek, és abból megvettük nyárra a bőrlabdát.

Körülnevezik: itt most hangyát se lehetne fogni. A kietlen völgyet a madarak is elkerülik, és igazuk van — se mag, se bogár nincs. Sőt: föld sincs, tíz-tizenkét méter vastag salakon járunk. Valamikor elkezdtek kiborogtatni az egyik domb oldalán a salakot, és ma már néhány méter híján a másik dombig ér a szürkés, vöröses törmelék.

— Kincs ez — védelmezi a terméketlen pusztaságot kísérőm: — Ozd új kincse...

— Valóban kincs — erősíti meg a minősítést immár Budapestten Schlinger András, a KOGEP-TERV osztályvezetője. Aztán folytatja:

Hogy környezetvédelmi szempontból mit jelentene a salaktömeg eltávolítása, vagy legalábbis csökkentése, azt láthatta Ozdon. Egyre nagyobb szükség van azonban a kinyerhető vastartalomra is. Gondolja el: a Martin-acélműből kikerülő salak átlagosan mintegy 22 százalék vasat tartalmaz.

— Vasgyártás salakból. Elég furcsán hangzik...

Pedig nem újdonság, hogy a salakhányókban jelentős, tehát gazdaságosan hasznosítható mennyiségű vas található. A cseh-szlovákiai trineci acélmű mellett létesült feldolgozó üzemzseme például 15,5 százalék ferrumtartalmú mutattak ki. Próbaképpen feldolgoztattak egy NSZK-beli céggel ezer tonnát az ózdi salakból: 21,6 százalék volt a vastartalma.

Kipróbálták,...

E sajátos „vasbányászat” hasonló a nyíltzsinzi széntfejteshez. A kitermelt salakot aprítják, nagyság szerint es mágneses berendezéssel válogatják, majd a megmaradt salakot külön kezelik. Ez utóbbi szintén nem vesz el: részben építési anyagként, részben pedig a mezőgazdaságban talajjavításra használhatják.

Visszatérve a vastartalmú anyagokhoz: a kiválogatott mennyiség 65 százalék alkalmas kohobétnékn, ennek a ferrumtartalma 50—75 százalékos. További harminc százalék Siemens-Martin kemencébe adagolható, mivel vastartalma eléri a 90 százalékot. A maradék 5 százalékban mintegy 65 százalék a vas, ez a zsugorítóműben csatlakozna az érchez.

Az Ózdi Kohászati Üzemeknek fontos lenne a salak feldolgozása, az pillanatok alatt kiderül, amikor Schottner Lajos fejlesztési főmérnökkel beszélünk.

— A most kezdődött terüldőszakban kizárólag olyan fejlesztéseket kívánunk megvalósítani, amelyek az ércbányát, illetve a

dollárért vásárolt kokszt mennyiségét valamilyen módon csökkentik. Januárban aláírtuk az Állami Fejlesztési Bankkal egy olyan állami kölcsönszerződést, amelynek alapján a kohónál mintegy 600 millió forintos beruházási költséggel a befűvött levegő hőmérsékletének növelésével évente 35,7 ezer tonna import koksztot takaríthatunk meg. Energiaracionalizálási pályázatot nyújtottunk be a kohó segédberendezéseinek fejlesztésére, még az év elején. Pályázatunkat elfogadták, így a beruházást 1983-ban befejezzük. Ezután a nyugati import koksztmegtakarítás évenként 12,3 ezer tonna lesz.

... a próba sikerült,...

Ebbe a sorba illeszkedik a salakhányók tervezett feldolgozása is. Ezzel csökkenthető az országos vasércbiány, és közvetett hatásként takarékosabb lesz a koksztfelhasználás is. Az ózdiak számításai szerint a beruházást a „pénzügyi indítást” követően két és fél éven belül megvalósítják. A tervezett hozam évenként 320 ezer tonna vashordozó — tiszta ferrumra számítva 240 ezer tonna — valamint évi 29,6 ezer tonna nyugati importkokszt-megtakarítás. A fejlesztés hatására a népgazdasági devizaméreg évenként 35 millió dollárral javul.

Bizonyára gyakran hallott kérdés, amit felteszek; mindezt mi-ből kívánják megvalósítani?

Kálmán Lajos beruházási osztályvezető:

— Mielőtt a „miből?” kérdésre válaszolnánk, hadd kanyarodjunk egy kicsit vissza korábbi beruházásainkhoz. Vállalatunk az előző terüldőszakok során jelentős, kiemelt állami nagyberuházásokat valósított meg. Ezek eredményeként az acélgyártó kapacitás 300 ezer tonnával, a hengerelt készáru- és féltérmékgyártó kapacitás pedig 350 ezer tonnával nőtt. Ez a belföldi igények teljes kielégítése mellett lehetővé tette az export, ezen belül pedig a dollárelszámolású kivitel jelentős növelését. Az export növelése mellett egyebek közt teljesen megszűnt a betonacél dollárimportja.

— Ezek az eredmények hogyan befolyásolták a vállalati eredményt?

— Eleinte kedvezően. A beruházások alapvetően fejlesztési és állami kölcsönből valósultak meg, és a törlesztést 1977-től meg kellett kezdeni. A kölcsönök felvétele idején, és a törlesztési feltételek vállalásakor 800—1000 millió forintos évi nyereséggel számoltunk, és így nem is lett volna különösebb gond. A külső piaci helyzet változása és a gazdasági szabályozás átforgalmazása miatt azonban a nyereség összege lényegesen elmaradt a tervezettől. Ily módon a kölcsönök törlesztése rendkívül terhet ró a vállalatra. Gyakorlatilag nem áll rendelkezésre szabad fejlesztési alap, még a statikus szinttartásra sincs lehetőség. Fejlesztésre viszont szükség van, mivel enélkül a vállalat

sem az állammal szembeni kötelezettségeinek, sem az élet-színvonal-politikai célkitűzéseknek nem tud eleget tenni.

— Mennyit segítene ezen a salakfeldolgozás?

— Itt az évtizedek óta felhalmozott, és a korábbi években csak kismértékben hasznosított másodnyersanyag termelésbe való „visz-szervezetéséről” van szó. Ez a beruházás, ha sikerül, amellyel, hogy kedvezően befolyásolná a népgazdaság devizaméregét, a vállalat gazdasági stabilitását is alaposan megnövelné az évi átlagosan 343 millió forintos nyersanyag-többlettel. A fejlesztés végrehajtása nélkül viszont a jelenlegi árviszonyok és közgazdasági szabályozók mellett a vállalat zavartalan működésének anyagi feltételei nem lennének biztosíthatók. Ezért a salakfeldolgozó üzem létesítéséhez állami kölcsönt kértünk.

A fejlesztés várható hasznáról már szó esett — tegyük hozzá: a kivitelezéshez mintegy kétmilliárd forint szükséges. Az összeg két csatornán érkezik: Ózdra: államkölcsönből, de igénybe vehető bankhitel is. A vállalati nyereség ismételt előnytelen alakulása miatt az ózdiak véleménye szerint az államkölcsön vagy az állami alapjuttatás jelentene megoldást. A tervezett megtérülési idő hat év.

Késik a kezdés

Mennyire megalapozott az Ózdi Kohászati Üzemek kölcsönkérelme pénzügyi oldalról? Sajtó Béla igazgató, Állami Fejlesztési Bank:

— Az ózdiak által kidolgozott kölcsönkérelmet megvizsgáltuk, véleményünk szerint hasznos, jó fejlesztési, jövedelmezősége jobb az átlagosnál. A kért pénzügyi fedezet forrásösszetétele azonban a javasolt módon nem teljesíthető. Az Ózdi Kohászati Üzemek anyagi helyzetét, terheit és a visszatérítési lehetőségeit ismerjük. Ezért további vizsgálatot és döntést igényel, hogy a vállalat milyen forrásból és feltételekkel kapjon fejlesztéséhez pénzügyi fedezetet. Azt is meg kell mondani, hogy a fejlesztést a Magyar Nemzeti Bank is hitelezhetőnek tartja.

Aligha tévedünk a megállapítással: nagy jelentőségű, nagy haszonnal járó vállalkozás a kohósalak vastartalmanak visszanyerése. A KOGEP-TERV megkezdte a tervtanulmány előzetes munkáit, és az OKÜ a generáltervezési munkák elvégzéséhez is lekötötte a tervezői kapacitást. Az építőipari kapacitás leköltése, a salakfeldolgozó mű gépi berendezéseinek importálása, a szükséges hatósági engedélyek beszerzése ügyében ugyancsak megtették az ózdiak az előkészületeket. Ezúttal a pénzügyi oldal is rendezettnek tűnik, hiszen a bankok véleménye kedvező — magyarán pénz is lenne rá. „Csupán” hozzá kéne fogni...

A beruházás megvalósításának tervezett kezdési időpontja 1981. július elseje. Volt...

Bognár Nándor

Egy hét a világgazdaságban

Össztűz Japánra

A közös piaci tagországok külügyminisztereinek hét eleji tanácskozásán a többi között szövegére kerültek a Tizek és Japán kereskedelmi kapcsolatainak kérdésköre annak kapcsán, hogy a szigetország az első felében több mint 5 milliárd dolláros mérlegtöbblet-re tett szert a kétoldalú árucseré-forgalomban. Szerdán Moszkvában a Szovjetunió és Brazília öt évre szóló kereskedelmi szerződést kötött, s egy másik megállapodás értelmében hamarosan megindulnak a szovjet olajszállítások a dél-amerikai országba.

A holnap kezdődő ottawai tőkés csúcstervekkel előkészületeinek jegyében lezajlott közös piaci külügyminiszteri értekezlet egyik központi kérdése a Japánnal folytatott kereskedelem volt. Várhatóan ez a téma is szerepel majd a csúcstalálkozó „étlapján”, s a Tizek most összehangolták az ebben a kérdésben követendő irányvonalat.

A közös piaci japán kereskedelem több mint fél évtizede állandó, visszatérő napirendi pontja a fejlett tőkés államok gazdasági tárgyalásainak. A „felkelő nap országába” ugyanis évről évre többet exportál kontinensünk nyugati felébe, mint amennyit onnan importál.

A sűrű tárgyalások ezidáig lényegében nem vezettek eredményre, a tárgyaló küldöttségek dolguk végeztelenül álltak fel az asztaltól. Júniusban azonban néhány közös piaci országnak sikerült Japánnal megállapodnia abban, hogy a szigetország valamelyest csökkent, vagy befagyaszthatja autójármű exportját. A megegyezés azonban nem Brüsszelben jött létre, s nem is terjed ki mind a tíz tagországra. (Szinte hihetetlen, de tény, hogy míg Japán tavaly több mint félmillió személyautót értékesített Nyugat-Európában, az onnan származó autóbemhozatala nem haladta meg a 30 ezret.)

Nyugat-Európa — és az Egyesült Államok — egyelőre nem akar nyílt korlátozó intézkedéseket bevezetni a japán áruözön megfékezésére, mert az beláthatatlan következményekkel járó kereskedelmi háborúhoz vezetne. Inkább kivitelét kívánja erőteljesen fokozni a szigetországba, hogy a kereskedelmi mérleg deficitjét valamelyest „ledolgozza”. Az export jelentős növelése azonban akadályokba ütközik: egyre több a japán hatóságok úgynevezett nem vámjellegű intézkedése — túl szigorú szabványelőírások, lassú engedélyzési eljárás stb. — erőteljesen ösztönzik a hazai termékek vásárlását a külföldiekkel szemben.

Ebben a „sem béke, sem háború” helyzetben született meg a döntés, hogy a Közös Piac nem hajlandó beletörödni a Japánnal szemben egyre növekvő kereskedelmi deficitbe, s erősen követeli a japán kapuk szélesebbre tá-

rasát a nyugat-európai exportcikkek előtt. A minden eddiginél határozottabb fellépést az is indokolja, hogy az OECD legújabb tanulmánya szerint az idén Japán exportja 8,5 százalékkal növekszik, behozatalának emelkedése viszont csak 2,5 százalékos lesz. (Az év végén a japán kereskedelmi mérleg várhatóan 15 milliárd dollár felesleget mutat majd.)

Az ottawai értekezlet esetleges Japán-ellenes hangulatát lezereleendő kedden Tokióban bejelentették, hogy a kormány programot dolgoz ki a késztermékek behozatalának ösztönzésére.

A szovjet—brazil kereskedelmi megállapodás újabb fontos állomása a kelet-nyugati gazdasági kapcsolatok újjáéledésének. A Szovjetunió az elmúlt hónapokban több fontos árucseré-forgalmi- és együttműködési megállapodást írt alá dél-amerikai országokkal, nemrég például Argentínával. A Brazíliával megkötött szerződés értelmében a Szovjetunió jelentős értékű vizierőművi berendezéseket exportál, és sor kerül egyéb gépipari termékek, berendezések kivitelére is. Az úgynevezett újonnan iparosodó országok sorába tartozó Brazília az elkövetkező öt éven a fogyasztási cikkek mellett elsősorban mezőgazdasági termékeket szállít a Szovjetunió felé.

Brazília is belépett a szovjet kőolaj vevőinek sorába: az év végéig a Szovjetunió napi 20 ezer hordó (egy hordó 159 literrel egyenlő) „fekete aranyat” exportál kereskedelmi partnerének. Várható, hogy a „próbaszállítások” után 1982-re újabb kőolajkiviteli szerződést köt a két ország.

E srok megjelentésekor már sorra érkeznek a hét vezető tőkés ország állam- és kormányfői Ottawába a már szokásos gazdasági csúcstervekkel soros helyszínre. A küldöttségeknek bőséggel lesz miről tárgyalniuk, hiszen a tőkés világot sújtó újabb makacs recessziós hullám ismét problémákat halmozott fel. Noha kemény csatákra lehet számítani — elsősorban a magas amerikai kamatszint és annak tovagyrúzó hatásai állnak a tárgyalás homlokterében —, nem valószínű, hogy a résztvevőknek sikerül megtalálni a gyors kilábalás közös alkalmazható gyógyszerét.

Gonda György — Szentgáli Péter

A KOPINT jelenti

Magas kakaóárak

A múlt héten a legtöbb fémnél tovább erősödtek a két héttel ezelőtti tendenciák. Már nemcsak az ezüst (3,5%) és a platina (4%) drágult, hanem a 3%—kal az arany is mindkét tőzsdén. Csütörtökre felemelkedett a réz és rézkatód, az ón, a horgany, az alumínium ára 2—3%—kal. Az ólom áremelkedése továbbra is 6% körül volt. Nagyobb mértékben csak a kobalt jegyzése csökkent, majd 5%—kal. A réz- és ólomhulladék árának emelkedő tendenciája tovább tart, ezzel szemben még mindig stagnál az alumínium- és vashulladék kereslete. A sellak áremelkedése megállt.

Míg a francia tőzsdén ugyancsak stagnál a gyapjú jegyzése, Bradfordban a legtöbb gyapjúféléé megemelkedett 2—4%—kal. Ismét emelkedett valamelyest a gyapot ára is a New York-i tőzsdén, a múlt heti 8%—os csökkenés után. Ugyancsak mondható el az amerikai tehénbőrrel is. A chicagói ga-

bonatőzsdén csökkent a búza, a kukorica és a zab ára is (2—3%—kal).

A cukor árjegyzése a múlt hétihez hasonló mértékben tovább emelkedett. A kávé és kakaóárak felfelé ivelése meggyorsult a héten. A kávé New Yorkban 2 dollárba kerül kilogrammonként, Londonban 820 fontot kérnek tonnájáért. A kakaóárak is igencsak magasak: 10%—kal emelkedtek Londonban és New Yorkban is. A fehérbors ára tovább süllyedt.

DEVIZÁK 1981. július 16.

1 USA-DOLLÁR értéke az egyes országok pénznemében	
Bécs	16,943 — 17,043
Brüsszel	39,50 — 39,60
Párizs	5,7245 — 5,7355
Frankfurt	2,4060 — 2,4075
Milánó	1201,50 — 1202,25
Amszterdam	2,6825 — 2,6835
Tokió	230,65

1 ANGOL FONT értéke USA-dollárban

London	1,8825 — 1,8835
--------	-----------------

NEMZETKÖZI ARANY

dollár/finom uncia	
Zürich	417,00 — 420,00
London	418,25

Kuvaiti hitel Jugoszláviának

Három kuvaiti külkereskedelmi és beruházási társaság 250 millió dollár hitelt biztosít Jugoszláviának gazdasági stabilizációs programja végrehajtásához. A hitel törlesztése három év múlva kezdődik és hét év alatt kell teljesen visszafizetni.

Lezárult a francia—mexikói olajvita

Megoldódott a július elején Mexikó és Franciaország között kiborogott olajvita. A Compagnie Francaise Des Petroles olajkonzern (CFP) és a mexikói állami olajtársaság, a PEMEX megállapodott arról, hogy augusztus elejétől ismét megindulnak a szállítások. A francia olajtársaság két héttel ezelőtti bizonylatlan időre leállította a mexikói kőolaj importját, mert

HORIZONT

elfogadhatatlannak tartotta a PEMEX által felemelt árat. Mexikó emiatt törölt több ipari létesítmény építésére szóló, Franciaországnak adott megbízást.

Leartatták a búzát a Vajdaságban

A Vajdaság autonóm tartományban, Jugoszlávia legjelentősebb mezőgazdasági vidékén befejeződött a búza aratása. A hektáronkénti átlaghozam gyengébb az utóbbi évek átlagánál: körülbelül 43 métermázsa. Így a tervezettnél 300 000 tonnával kevesebb, összesen mintegy 1,4 millió tonna búzát takarítottak be. A veszteséget némileg pótolja, hogy a gabona minősége igen jó.

Nehéz helyzetben a kanadai gazdaság

Továbbra is súlyos nehézségeket él át a kanadai gazdaság. A pénzügyminisztérium közlése szerint áprilisban mintegy 30 millió kanadai dollárral nőtt az állami költségvetés deficitje a múlt év azonos időszakához képest, és összege 2,23 milliárd dollár volt.

Japán autógyártási rekord

Előzetes adatok szerint Japán autógyártása 1981 első felében 3,3 százalékkal emelkedett a tavalyi év azonos időszakához képest és 5,64 millió egységgel újabb rekordszintet ért el. Míg a Toyota és a Nissan 2,4, illetve 2,2 százalékkal csökkentette autógyártását, a Mitsubishi és a Mazda típusú kocsikat gyártó Toyo Kogyo 10,6, illetve 5,6 százalékkal többet termelt.

Jó képességű gyerekek tehetséggondozása

A gyökérben fejlődik a virágok arca

Az imént még a Hajdú-Bihari Napló friss számát olvastam, a Spadolini-kormány megalakulása utáni helyzetet elemző tudósítást, aztán az ajtón belépve — mint valami sci-fi-beli időgépen — a 18. századba röpültem. A debreceni Kollégium fegyelmi tanácsa ülészik éppen, a vádlott távollétében tárgyalják a Csokonai Vitéz Mihály ellen felsorolt pontokat: gúnydalokat énekeltek a folyvást pöffeszkedő, mindent jobban tudó Szilágyi Gábor professzor uramról, Csokonai Vitéz Mihály pipázgatott is tanítványival, iddógált — s horribile dictum! — még táncolt is. Helvétius, Rousseau-t, Voltaire-t és Diderot-t olvasott, Kazinczyt pedig — kinek valami köze lehetett Martinovitsékhoz, hiszen úgy hírlík, be is börtönözték — mesterének vallotta. S az, hogy Csokonai órára, „mint teátrumra egymást törve mentek a diákok”, most inkább súlyosbíttja a vádlott helyzetét, kit a kollégiumból kiközösítettek...

Makai Gyözőné tanárnő vezetésével — sok-sok improvizációval tartkítva, miközben majd minden jó ötletet morajlással fogadnak a gyerekek — *situációjátékok* hallgatunk. A *társadalmi kérdéseket kutató, Kossuth nevét viselő raj* délelőtti szakfoglalkozása ez. S míg folyik Csokonai Vitéz Mihály ügyének tárgyalása, a rajnapló bejegyzéseit olvasgatom: „Tegnap kirándultunk, utunk egyik állomása a tarpai tájház volt, innen gyalog mentünk a faluba, ahol néhány másodpercig vigyázzban álltunk, így tisztelegünk Bajcsy-Zsilinszky Endre sírja előtt.”

Kísérlet a Jeriko utcában

Debrecenben a Jeriko utcában járunk, hol most háromhetes táborot ült a főváros XI. kerületének százhuszonhat fiatalja; általános iskolások, fizikai dolgozók jóképességű gyermekei. De előbb néhány szót ille — vagy éppen kell — szólnunk az otthont adó intézményről, a Bolyai János Művelődési (Nevelési) Központ-ról.

Az országban kísérletként hatvannyolc falusi oktatási-közművelődési komplex (közös) intézmény működik, kettő pedig — Pécsen és Debrecenben egy-egy — városi lakótelepen hivatott különleges feladatokat megoldani. Mit itt — magyarázza dr. Tark Mihály, a komplex intézmény gazdasági igazgatóhelyettese — Újkert és Vénkert együttesen csaknem 30 000 lelket számláló lakótelepnek vagyunk az óvodája, általános iskolája, kerületi úttörőháza, közművelődési könyvtára, művelődési háza és kerületi diákuszodája, sportstadionja. Ezernyolcszázharminc általános iskolást fogad be az a komplexum, a könyvtárban jelenleg 18 000 kötet (de a kapacitása a bibliotékának 35 000), zenei szakkönyvtár is működik. A tanjai gyermekek kollégiuma is ide települt, százötven kollégistának otthona most már ez a ház. Az itt folyó munkát egy igazgató irányítja és három — valójában külön-külön is igazgatói jogkörrel tevékenykedő — igazgatóhelyettes. Az oktatási részleg igazgatója, a közművelődési intézmények s a sportlétesítmények igazgatója, meg a gazdasági igazgató. Nekem például három helyettesem van; a gazdasági vezető, a konyhavezető s a gondnokság vezetője. Száznegyvennyolc pedagógus és százharminc műszaki, technikai dolgozó és kisegítő munkaerő az intézmény személyi állománya. Az épületet egy éve vettük birtokba, most már a 24×48 méteres sportstadion is használható (ez három műanyag — automataszerkezettel leereszthető és felhúzható — hangszigetelő fallal négy jól felszerelt tornateremmel alakítható át pillanatok alatt). De a 25 méteres uszodánk még nem üzemképes. Valójában csak néhány

napos munkára lenne szükség, a vízkeverők és tisztítógépek bekötésére, de erre csakis a mátészalkai Vízkutató és Fűró Vállalat illetékes. Nekik viszont, hogy úgy mondjam, az istennek se áll rá a kezük, hogy elvégezzék ezt a munkát. Debrecen megyei városnak 220 millió forintjába került ez az objektum, a berendezés pedig hozzávetőlegesen 35 millió. A működés és az üzemeltetés költsége — ha valamennyi részleg „belép” — feltehetően évente 30 millió lesz. A pesti gyermekeket szívesen fogadtuk, úgy hallottuk, a XI. kerületben *úttörőház sincs*,

Ladányi Ferenc és Szlovák Gyöngyi metszetei

gyermekkönyvtárak és iskolák szűkösek. Egyelőre nyári úttörőtáborok sem készült még el. Itt meg kultúrát környezetben talán jobb eredményeket érhet el a tábor. A gyermekek otthonosan mozognak a szaktermekben, a zenei könyvtárban, a könyvtárban és a kollégiumban.

Megyen az élen a két gitáros, Veres Mihály és Veres Csaba — ikertestvérek, mindketten a Kaffka Margit gimnázium diákjai — Trapper farmerban és papucsban slattyognak. A többiek pedig nyomognak a szaktermekben, a zenei könyvtárban, a könyvtárban és a kollégiumban.

Ébresztő gitárisérettel

Ez a délelőtti szünet kezdetét jelzi — mosolyog Pál Jánosné táborvezető, ki otthon a Bikszádi úti általános iskola igazgatója. Hatodik alkalommal rendeztük meg a fizikai dolgozók tehetséges gyermekei számára tehetséggondozó tábor. Kőszeg, Debrecen, Pécs, Csongrád, majd ismét Kőszeg után most újra Debrecen következett. Az első táborokban még Szombathy Gyula, a Kaffka Margit Gimnázium igazgatója volt a vezető, most hogy ő nyugdíjba ment, én léptem nyomába. Tizenegy nevelő és tizenkét ifjúvezető szervezi, irányítja a tábor életét. Az ifjúvezetők valamennyien az első táborokban még általános iskolás diákokként voltak jelen, a hagyományok alapjait ők vetették meg. Azt is, hogy a reggeli ébresztés énekként, zenével történik, a reggeli torna nem kötelező, de aki jön, szentont kap az ifjúvezetőktől, s táborozáskor részt vehet a nyereménysorsoláson. Délelőtt vannak a szakfoglalkozások, idén kilenc szakrajunk működik: a *társadalomtudományi kérdéseket kutatók, az irodalombarátok, az ének- és zenekarátok, a fotósok és filmesek, a képzőművészek, az orosz nyelvet intenzíven tanulók, a fizikusok, a matematikusok és a honismereti gyűjtést végzők* raja.

— Annak idején — mondja Berencsi Kálmánné, a honismereti rajt vezető pedagógus, a Mernők úti iskola tanára — úgy men-

tem el Kőszegre, hogy csak egy nyarat vállaltok. Hiszen családom van, a nyarat nehéz tőlük távol tölteni. De hat év óta minden táborban ott vagyok. Tavalyelőtt például végigjártuk Csongrádon azt a városrészt, ahol a kubikusok laktak, több családot meglátogattunk, egykori kubikusokkal beszélgettek a gyerekek. Azt nem mondom, hogy többet látnak ezeken a nyári táborokon, mint azok, kik szüleikkel gépkocsin tíz nap alatt autósútrádon végigszágulnak négy-öt országon; de *mélyebben táruul fel előttük az élet*, az biztos. Mert igazi nevelő munka ez. S ha valahol, hát itt alakul, formálódik a tanár, az ifjúvezető, s a diákok új típusú emberi kapcsolata.

Évente félmillió

A képzőművészeti szakkörökben, ahová szünet után terek be, Szlovák Gyöngyit és Ladányi Ferencet nagy munkában találok. Rögvest kiderül, sikerült-e a vállalkozás? Egyikőjük fametszetet, másikójuk linómetszetet készített, várják, hogyan bújnak elő sorra a metszetek. Az orosz nyelvet tanulók éppen lazítanak; orosz nyelvű lemezt hallgatva tornáznak, figyelve a lemezen a gyakorlatot vezető edző szavára. A fotósok animációs filmet készítenek, az irodalombarátok Petőfi debreceni tartózkodásának irodalmi és tárgyi emlékeivel ismerkednek ezen a délelőttön.

— A kerületi tanács évente félmillió forintot fordít a fizikai dolgozók jó képességű gyerekeinek „tehetséggondozására”. Az albertfalvi, a kelenföldi, az örmezői lakótelepeken, de a kerület külső körzeteinek földszintes házaiban is sok-sok fizikai dolgozó család él. S amikor láttuk, hogy nemegyszer az igen jó képességű gyerekeket — főleg a fiúkat — nem adják gimnáziumba azzal az indoklással, mielőbb jól kereső szakmát tanuljon inkább a gyerek, *nem maradhattunk tétlenek*. Meg aztán úgy véljük, *nem a gimnáziumi statisztikákban, s nem az egyetemeken, a felvételikben, meg a felvételik után kell keresni, hol vannak a fizikai dolgozók jó képességű gyermekei? Az már valaminek az eredményét vagy a hiányát jelzi! Hogy virág meg levet legyen, a gyökereknek kell megkapaszkodniuk a földben*. A szakkörök lehetőség szerint egész évben együtt maradnak, és a gyerekek jövő nyáron újra együtt táboroznak. Ha csak egyet lépnek is a társadalmi mobilizáció stációin, a fáradozás már nem volt hiábavaló — mondja elgondolkozva Varga László, a kerületi tanács általános elnökhelyettese, a tábor egyik szellemi szülőatyja.

A látogatókat — köztük Gyula bácsit, az első táborok vezetőjét, ki eljött megnézni ifjúvezetőit, meg az egykori kezdeményezés folytatását, s a Gyula bácsival érkezett újságíróit is — énekszóval kísérik a kapuig az úttörők.

— Már végefelé járunk a tábornak, — súgja Pál Jánosné — és szerencsénkre senki sem volt beteg. Azaz, hogy egy gyermek bárányhimlős lett. De az orvos segítségével elkülönítettük a kollégium betegszobájában. A gyerek kérte, ne keljen hazamennie. Mindennap levelet írnak neki a többiek, beszámolniak merre járt, mit csinált rajuk. Meg egy gyereknek fájt tegnapielőtt egy kicsit a toroka, de láztalan volt... Szeptemberben aztán összehívjuk a gyerekek szüleit, szülői értekezletre. Mert a tábori tapasztalatoknak valami módon a pályaválasztást is befolyásolniuk kell... A társadalmi mobilitást, ha csak egyetlen lépéssel is... de akár kettővel...

CSÁSZTVAY ISTVÁN

Lengyel Kultúra

A szöttesek varázsa

Mintha kollektív kiállításra csöppent volna a látogató a Lengyel Kultúra Nagymező utcai termében. Pedig a plakátok és a leporellók egyetlen művész — Marta Gasienica Szostak — nevére és művészi szötteseit említték. Miért hát ez a téves benyomás? Egész egyszerűen azért, mert a kortárs lengyel textilés sokoldalú alkotó. Egyéni tárlata emiatt ért fel — érdekességében és sokrétűségében egyaránt — egy csoportos seregszemlével.

Egyéni teljesítményének hátterében, természetesen, ott áll a megérdemelten világhírű lengyel „textiliskola” népi hagyományokat a legmodernebb törekvésekkel szervesen ötvöző bátorsága is. (Nem véletlenül visszatérő és sikeres fóruma Lódz városra például a nemzetközi rangot kivívott textilbiennáléknak.) A hazai tradíciók mellé (Marta Gasienica Szostak 1964-ben végezte el a Gdansk Állami Képzőművészeti Főiskolát) viszont a legújabb külföldi újításokból is izelítőt kaphatott, amikor 1973-ban a párizsi Ecole Supérieure des Arts Appliqués (Alkalmazott Művészeti Főiskola) ösztöndíjasa volt.

Ezek tehát a markáns arcú iparművésznek sokféleségének, fáradozatlan megújulási törekvéseinek közvetlen előzményei. Mindez, persze, csak csupán elvi alapállásának lehet magyarázata. A konkrét gyakorlatban ez úgy nyilvánul meg, hogy mértékben ugyanúgy a végletek híve, mint ahogy a felhasználó alapanyagok (szizál, gyapjú, kender, len és sztilon), avagy az alkalmazott technikák terén is szélesre tárja a skálát.

Egész falat betölt például a te-

rem végében a *Ködök és ködösítések* elnevezésű „háló”, amelynek horgolt kockáiból lelőgő, hosszú szőrű „rojtok” képeznek szép kontrasztot, natúr árnyalatokban. Egészen kis méretű, egészen laza kőtésű a *Bükkfa*. Játékosan dekoratív a pillangós motívumokkal ékesített *Levelezőlap BF*-hez. Sűrű, tömött, redőzött a *Moog*, avagy ennek sötétebb tónusú „édestestvére”, a *Huba I*. Aszúrozott csupán a piszkosszürke *Oligocén*, több rétegvízont, és színes betétű a *Strand II*. Ovális, szabálytalan alakú, kagylószerűen „fodrozott” a *Plasztikus térkép*, amelyik nemcsak a talajfelszint, hanem valóban a föld alatti mélyrétegeket is érzékelteti. Végezetül — ebben a korántsem leltári teljességű tállózásban — feltétlen említésre méltó az a több darabból álló, mennyezettől padlóig nyúló tértexil-összeállítás, amelynek minden egyes részét külön betűkkel és számokkal jelezte a művész, mintegy hangsúlyozva, hogy akár önálló példány is lehetne, és amelynek összefoglaló cikluscíme: *Vázlatok egy utazásból*.

Talán az eddigiekből is kiderült már, hogy természetes nyersanyagokat, vagy műszálat, natúr és színezett fonalakat egyaránt alkalmaz a művész. Hol fegyelmezett, szigorúan szerkesztett, hol aszimmetrikusan szertelen kompozíciókkal lepi meg a látogatót, hol a „mini”, hol meg a „maxi” méretek híve. De minden egyes darab szervesen ötvözi a paraszti rusztikumot a legmodernebb eleganciával. Ez adja Marta Gasienica Szostak szötteinek művészi varázsát.

Wagner István

JEGYZET

Country, birkasütéssel

Mert ez is lesz ám, s ezen kívül még mennyi más. Hírül adták a lapok e hét közepe táján, hogy augusztus végén „eddig még sosem volt” nemzetközi countrytalálkozó rendeznek a VIII. kerületi 16 holdas Asztalos János parkban. A sajtótájékoztatón a rendező szervek, az Expressz Ifjúsági és Diák Utazási Iroda és a KISZ központi bizottsága képviselői beszámoltak arról, mi minden, és ki mindenki lesz jelen ezen a (reméljük) verőfényes szombati napon.

Nekem személy szerint s remélhetőleg még legalább 25—30 ezer lelkes kíváncsinak (ennyi

pankrátorok) pozdorjává török. Mondom, ezekkel különösebb baj nincsen, hiszen ez csak „műfajhoz tartozó szórakozás” és izlés kérdése. De azzal már van bajom (s lenne még sokaknak, ha e tájékoztatón részt vesznek), amit az események bevezetőjében hallottam. Nem olyan koncertet akarnak rendezni, „amilyenek eddig voltak”.

Számomra ez a megjegyzés azt jelenti, nem olyat, amelynek régen még magam is rajongója voltam. Elszomorodtam s nem azért, mert jobbat szeretnének, hanem azért, mert ez a kijelentés kétségbe vonja a hetvenes évek sokszor, igaz „balhéti” sem mentes koncertjeinek bennünk élő emlékeit. Mintha alulértékelnék azoknak a fiataloknak választott szórakozási formáját (s meggyőződésem ennél még sokkal többet is), akik ma már lakás után loholnak, óvodai férőhelyért leveleznek, jövedelmezőbb másodállásért udvarolnak... S ez csak néhány prózai gond, azok közül, amelyek a füttykoncert, a tombolás, a gondtalan nyarak éveit után követtek.

A mai tizenéveseket ne úgy próbáljuk lelkesíteni, hogy lekezeljük a mai harmincasok ifjúságát. Ez nemcsak váratlan, mondhatnám övön aluli ütés, hanem igaztalan is. Rossz trükk a múlt lekicsinylésével propagálni a jelenet. (Számos más példa is ezt bizonyítja.)

Ezek után kissé sértődötten hallgatom majd végig a Tolcsvay-, a Fonográf együttest? Nem, mert a múlttal, múltjukkal és múltunkkal ök sem bannak így. Lehet, még a birkasült íze is megkéseregik a számban? De ezt majd meglátjuk, azon a napon...

(franka)

látogatót várnak) nincs is különösebb bajuk azzal, hogy az újabban Közép-Európában is erőteljesen hódító countryzene tovább népszerűsítésére egy egész napot és nem kevés pénzt áldoznak. Mert lesz ott a hazai és külföldi zenészeket kívülről tanyaszínház, bábeldadás, karate- és bűvár-, sőt művészitorna-bemutató is. A rendező szervek szerint mindezek a műfajhoz kapcsolódó szórakozási lehetőségek. Még az is, amikor majd egy e célra összerakott kocsmá berendezését a nyilvánosság előtt „hivatásos

Zerkovitz-operettben a Pécsi Balett

Zerkovitz Béla Csókos asszony című operettjét mutatta be szombaton a pécsi Nyári Színház. Az előadásban kulcsszerepe van a táncnak; koreográfiáját Tóth

Sándor készítette. A Pécsi Balett huszonegy táncosa egyben a kóbaton a pécsi Nyári Színház. Az előadásban kulcsszerepe van a táncnak; koreográfiáját Tóth